

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 5 JUNI 1929

No. 701

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Reugers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis;
Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-
vangen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zoo-
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 2,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rot-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-
rekening No. 6729.

BERICHT.

Met ingang van heden wordt de inhoud voortaan
op de tweede pagina opgenomen.

4 JUNI 1929.

In den toestand van de geldmarkt kwam weinig
verandering. Callgeld was aanvankelijk teruglopend
en voor $4\frac{1}{4}$ à $4\frac{1}{2}$ pCt. verkrijgbaar. Bij het naderen
van de maandwisseling kromp het aanbod in, zoodat
tot $5\frac{1}{2}$ pCt. betaald werd. Over het algemeen was de
geldvraag voor de ultimo echter kleiner dan men ver-
wacht had. De prolongatierente liep dan ook van
6 pCt. tot $5\frac{1}{2}$ pCt. terug; terwijl de rente voor par-
ticulier disconto eveneens direct na de ultimo ge-
makkelijker werd. Gisteren konden enkele posten
zelfs voor $5\frac{1}{4}$ pCt. geplaatst worden.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank
geeft de post binnenlandsche wissels een daling van
f 7.8 miljoen te zien. De beleeningen vertoonen,
blijkbaar in verband met de maandwisseling, een stij-
ging van f 14.4 miljoen. Het tegoed van het Rijk,
dat de vorige weekstaten hadden aan te wijzen, heeft
plaats gemaakt voor een debetsaldo van de schatkist
ten bedrage van f 1 miljoen.

De goudvoorraad der Bank vertoont een vermin-
dering van f 100.000. Het zilver liep met f 250.000
terug. De post papier op het buitenland klom met
f 10.8 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de
actiefzijde der balans met f 100.000 afnamen.

De biljettencirculatie steeg met f 28.8 miljoen.

De rekening-courant-saldi van anderen vermeerder-
den met f 4.9 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo
bedraagt f 7.4 miljoen minder dan verleden week.
Het dekkingspercentage is ruim 54.

* * *

Aanvankelijk zag het er op de wisselmarkt naar
uit, of de toestand tamelijk wel onveranderd zou blij-
ven. Toen bleek, dat de ultimo op de geldmarkt geuu
moeilijkheden zou geven en men ging inzien, dat op
verruiming der beschikbare middelen gerekend kon
worden, heeft men den invloed daarvan spoedig op
de wisselkoersen kunnen constateeren. Er ontwikkel-
de zich een flinke vraag, die het Pond van 12.06%
tot 12.07% deed verbeteren, terwijl de Dollar van
2.4871 op 2.4904 kwam. Dit beïnvloedde ook de overige
koersen, die alle vast waren. Een uitzondering
hierop maakte de Spaansche Peseta, die van 35.20 op
34.80 terugliep. Indië hooger 99%. De geldschaarschte
in Duitschland heeft — nu de toestand daar te lande
weder meer tot rust is gekomen — velen ertoe ge-
bracht van de hoogere rente te profiteeren. De Mark
verbeterde van 59.29 tot 59.39.

Op de termijnmarkt openbaarde de ruimere geld-
markt zich in een terugloopen van de marges. Een-
maands Londen, dat aanvankelijk 1 cent agio deed,
eindigde op $\frac{1}{4}$ cent, terwijl eenmaands Dollars, waar-
voor $\frac{1}{2}$ punt werd uitbetaald, op een disagio van
2 punten sloten.

LONDEN, 3 JUNI 1929.

De schaarschte op de geldmarkt is verleden week
niet zoo groot geworden als men had verwacht en
deed zich alleen Maandag en Dinsdag gevoelen. Daar-
na werden er van twee kanten belangrijke posten wis-
sels gekocht, zoodat de geldmarkt zich ruimer kon
bewegen.

Er is dan ook na Maandag niet meer van de Bank
van Engeland geleend.

Disconto was, na vaste opening, flauw op Woens-
dag en verzwakte verder op Donderdag om echter
waarschijnlijk onder den invloed van een loop der
verkiezingen op Vrijdag plotseling sterk aan te trek-
ken tot $5\frac{5}{16}$ — $\frac{3}{8}$ pCt. Ten gevolge van gunstiger be-
richten uit Parijs en het uitblijven van eene disconto-
verhooging in New York werd de markt weder ge-
makkelijker en sloot de week op $5\frac{1}{4}$ — $\frac{5}{16}$ pCt.

Het verloop der verkiezingen werd natuurlijk met
grootte belangstelling gevolgd en de ontwikkeling van
de gevolgen der groote vermeerdering in de Arbe-
derspartij worden met belangstelling afgewacht, of-
schoon men er zich van bewust is, dat de door de
Arbeiderspartij verkregen meerderheid niet voldoende
is om maatregelen van verstrekkenden financieelen
aard door te voeren.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.

RAPPORT VAN HET BUREAU VAN HET COMITÉ VOOR
PRIVAAT-RECHT DER CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.

Vergadering van het Comité van 21—23 Januari 1929.

Het Comité was van meening, dat het noodzakelijk is een afzonderlijke overeenkomst te sluiten voor de aanvaringen in de binnenscheepvaart, al was het alleen maar, omdat de niet aan open zee gelegen staten, die de Overeenkomst van Brussel niet onderteekend hebben, in het bijzonder Zwitserland, er belang bij hebben, dat uniforme bepalingen hieromtrent worden aangenomen.

Om echter een hinderlijke tweevormigheid van stelsels te voorkomen, heeft het Comité getracht de bewoordingen zooveel mogelijk met die van de Overeenkomst van Brussel in overeenstemming te brengen.

Artikel 1.

Artikel 1 van het ontwerp heeft tot doel nader te omschrijven, op welke soort schepen en op welke wateren de Overeenkomst van toepassing is. Daar de aanvaringen tusschen binnenvaartuigen en zeeschepen onderworpen zijn aan de zeeovereenkomst, is de binnenvaartovereenkomst slechts van toepassing op de overige aanvaringen, dat wil zeggen uitsluitend op aanvaringen tusschen binnenvaartuigen. Evenals de zeeovereenkomst is de binnenvaartovereenkomst van toepassing, onverschillig in welke wateren (hetzij op zee, hetzij op binnenwateren) de aanvaring heeft plaats gehad. De overeenkomst regelt dus alle aanvaringen tusschen binnenvaartuigen, zelfs indien de aanvaring in volle zee heeft plaats gehad.

Artikel 2.

Om te voorkomen, dat artikel 2, alinea 2, aanleiding kan geven tot een onjuiste interpretatie, is in het slotprotocol nader omschreven, dat de woorden „voor anker liggen” niet in beperkten zin op te vatten zijn en dat zij ook van toepassing zijn op vastgemeerde schepen.

Artikel 3.

Het is nuttig gebleken een bijzondere bepaling van de binnenvaartovereenkomst aan de sleepvaart te wijden met het oog op de belangrijke plaats, die het sleepen in de binnenscheepvaart inneemt. Deze bepaling (Artikel 3, alinea 2) stelt in het bijzonder vast, dat bij sleeptreinen een deel van den sleeptrein niet verantwoordelijk kan worden gesteld voor de handeling der andere deelen van dien sleeptrein, indien deze handeling buiten zijn schuld is geschied. Aan den rechter is dus alle vrijheid gelaten om de verantwoordelijkheid van ieder, naar gelang der omstandigheden, vast te stellen, zoowel in het geval van sleepen als in alle andere gevallen. Het spreekt vanzelf dat, naar de meening van het Comité, een en ander niet afwijkt van de beginselen der zeeovereenkomst, maar daarvan juist een toepassing is.

Het Comité heeft de wenschelijkheid onder het oog gezien om ook een speciale bepaling aan het geval van aan elkaar gekoppelde vaartuigen te wijden. Dit geval komt veelvuldig voor, daar op den Rijn deze wijze van samenstelling voor alle naar beneden gaande sleeptreinen practisch is. Indien vaststaat, dat een fout is begaan door een der gekoppelde vaartuigen, zonder dat men kan bewijzen, wie de meeste schuld heeft, is het niet billijk om beide vrij te stellen; toch heeft het Comité niet willen afwijken van het algemeene principe der Overeenkomst (artikel 6, alinea 2) en daarom ook geen wettelijk schuldvermoeden ten laste der aan elkaar gekoppelde vaartuigen vastgesteld. Zelfs in dit geval heeft het Comité er de voorkeur aan gegeven om aan den rechter, die bovendien altijd vrij is om zijn overtuiging op vermoedens te baseeren, de bevoegdheid over te laten in elk geval uit de omstandigheden de juridische consequenties te trekken.

Artikel 4.

De kwestie om te weten of twee of meer schuldige schepen al of niet „solidair” aansprakelijk zijn tegenover een onschuldig schip, heeft de aandacht van het Comité gevraagd, temeer daar dit geval veel meer voorkomt bij aanvaringen in de binnenvaart dan bij aanvaringen in de zeevaart.

Overeenstemming kon in het Comité niet worden bereikt, noch omtrent een gewenschte oplossing inzake het scheepvaartrecht in het algemeen, noch omtrent de interpretatie, die men, wat dit punt betreft, aan de zeeovereenkomst zou moeten geven. Volgens de eene opvatting zou er reden zijn om dit verdrag zoodanig te interpreteren,

INHOUD.

Blz.

Mededeelingen van de Centr. Commissie voor de Rijnvaart	516
HET UNIEVERDRAG TOT BESCHERMING VAN DEN INDUSTRIËLEEN EIGENDOM, ART. 5, EN DE OCTROOIRAAD door <i>Mej. Mr. J. F. Lycklama à Nijeholt</i>	518
Het rapport van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel over het afbetalingsstelsel door <i>H. M. H. A. van der Valk</i>	520
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het plan van <i>Lloyd George</i> tot bestrijding der werkloosheid door <i>F. W. Forge</i>	522
Een eigenaardig systeem voor de stabilisatie van wisselkoersen door <i>Dr. G. H. Bousquet</i>	523
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Dr. Ir. B. Bölger: Organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders, bespr. door <i>Mr. P. W. J. H. Cort van der Linden</i>	525
MAANDOIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	525
Pöstchèque en Girodienst	526
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	526—534
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

dat het probleem in den geest van uitsluiting van alle solidariteit of ondeelbaarheid opgelost zou moeten worden. Volgens een andere meening zou het onderhavige geval moeten worden opgevat als niet vallende onder de toepassing van artikel 4. Onder de voorstanders van deze tweede opvatting waren eenigen de meening toegedaan, dat in alle gevallen van collectieve schuld, de schuldige schepen beschouwd moesten worden als solidair aansprakelijk, terwijl anderen daarentegen van meening waren, dat de solidaire aansprakelijkheid slechts dan kon worden uitgesproken, indien de schuldige schepen dezelfde fout en niet verschillende fouten hadden begaan.

In verband met deze meningsverschillen gaf het Comité er de voorkeur aan om eenvoudig den tekst zelf van de zeeovereenkomst in zijn tegenwoordige redactie over te nemen, zonder te trachten dien tekst in den een of den anderen zin te interpreteren.

Artikel 5 en additioneel Artikel.

Het additioneële artikel van de Overeenkomst van Brussel schorst, wat het verplichte loodswezen betreft, de toepassing van artikel 5 op, totdat het vraagstuk van de beperkte aansprakelijkheid internationaal geregeld kan worden. Hoewel de kwestie van het verplichte loodswezen in de binnenscheepvaart niet zeer belangrijk is, heeft het Comité het raadzaam geoordeeld, deze bepaling over te nemen in verband met het feit, dat sommige scheepvaartwetgevingen geen bepalingen over beperkte aansprakelijkheid bevatten.

Artikel 7.

Hoewel voor de binnenscheepvaart een termijn van verjaring van 2 jaar overdruven kan schijnen, heeft het Comité er de voorkeur aan gegeven dezen termijn niet door een korteren te vervangen, omdat het weinig practisch zou zijn met twee verschillende termijnen rekening te moeten houden, al naar gelang een zeeschip al of niet bij een aanvaring betrokken zou zijn.

Artikel 8.

Artikel 8 van de Overeenkomst van Brussel is zonder wijziging overgenomen, hoewel de straffen voor de leden van de bemanning in geval van ongehoorzaamheid, in het zeerecht in het algemeen anders zijn dan die in het binnenscheepvaartrecht. Het Comité was van meening, dat het inderdaad beter zou zijn aan het interne recht over te laten om den kapitein in staat te stellen de verplichting tot hulpverlening, bedoeld bij de Overeenkomst van Brussel, na te komen.

Artikel 9, 10 en 11.

Geen opmerkingen.

Artikel 12. 1)

De vraag welk drijvend materiaal beschouwd moet worden als vaartuigen, bedoeld bij de overeenkomst betreffende de aanvaring, m.a.w. gelijkgesteld is met vaartuigen, is in het geval van de binnenscheepvaart buitengewoon belangrijk. Daarom somt artikel 12 een reeks drijvend materiaal op, waarop de overeenkomst van toepassing is. Deze opsomming is niet limitatief en alleen bedoeld als

1) De Belgische delegatie heeft een voorbehoud gemaakt, wat betreft de opsomming van het drijvend materiaal, waarop de overeenkomst van toepassing is.

gids voor de jurisprudentie, die de overeenkomst zal hebben toe te passen op „alle overeenkomstig drijvend materiaal”.

Evenals de zeeovereenkomst is de overeenkomst betreffende de aanvaring in de binnenvaart eveneens van toepassing op pleziervaartuigen. Maar het spreekt vanzelf, dat deze toepassing niet tengevolge heeft het juridische regiem van deze vaartuigen te wijzigen, met het oog op den omvang der aansprakelijkheid van hun eigenaren.

Daar geen enkele grens voor den tonneninhoud is aangegeven, is de overeenkomst eveneens van toepassing op kleine vaartuigen.

Men vond geen reden om veerpontons te onderscheiden naar gelang zij al of niet vrij varend zijn.

Artikel 13.

Artikel 13 bepaalt den graad van toepasselijkheid der overeenkomst. Het richt zich, evenals de zeeovereenkomst, naar een criterium, volgens het statuut der vaartuigen en niet volgens een zakelijk criterium (plaats van de aanvaring). Om echter de overeenkomst over de aanvaring in overeenstemming te brengen met de „ontwerp-overeenkomst betreffende eenige vraagstukken van privaatrechtelijke aard” is het gekozen criterium door een uitdrukkelijke verwijzing naar de inschrijving nader aangeduid.

Evenals de zeeovereenkomst voorziet de binnenvaart-overeenkomst in twee uitzonderingen van het in de eerste alinea van artikel 13 tot uitdrukking gebrachte principe. Behalve de mogelijkheid om de onderdanen van een niet contracteerenden Staat, die het eventueel beginsel der reciprociteit niet aanneemt van het voordeel van de overeenkomst uit te sluiten, bepaalt artikel 13, alinea 2, dat „wanneer alle belanghebbenden onderdanen zijn van den Staat waartoe het betrokken gerecht behoort”, de nationale wet en niet de overeenkomst van toepassing is.

Onder „belanghebbenden” zijn te verstaan alle belanghebbenden bij het ongeval, terwijl het er weinig toe doet of tegen hen een klacht al of niet is ingediend. Op de partij, die zich op de uitzondering van artikel 13, alinea 2^e beroept, berust de bewijslast omtrent de nationaliteit van de houders der cognossemten het tijdstip van het ongeval, de passagiers, de assuradeurs enz.

De overeenkomst beperkt er zich niet toe, zooals de zeeovereenkomst, om te voorzien, dat de toepassing van hare bepalingen door de nationale wet uitgebreid kan worden buiten het gebied door de Conventie bepaald bij artikel 13; zij stelt bovendien de verplichting van de Staten vast om te trachten aan een mindergewenschte tweevormigheid van wetgeving een einde te maken.

Artikel 14 en 15 bevatten algemeene bepalingen.

Artikel 14 neemt „mutadis mutandis” artikel 11 van de Brusselsche Overeenkomst over. Het Comité was van meening, dat het niet wenschelijk was in te gaan op kwesties, welke voor het zeerecht het onderwerp vormen van de Overeenkomst betreffende de immuniteit van Staatschepen.

Artikel 15 geeft artikel 34 weer van de „Overeenkomst betreffende eenige vraagstukken van privaatrechtelijke aard” van toepassing op het stelsel der internationale waterwegen.

ONTWERP-OVEREENKOMST BETREFFENDE DE AANVARING.

Tekst aangenomen in tweede lezing door het Comité voor Privaatrecht van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart in de vergadering van 23 Januari 1929.

Artikel 1.

In geval van aanvaring tusschen vaartuigen, die de binnenwateren bevaren, wordt de vergoeding voor schade, toegebracht aan schepen en aan goederen of personen, die zich aan boord bevonden, geregeld, overeenkomstig de navolgende bepalingen, onverschillig in welke wateren de aanvaring heeft plaats gehad.

Artikel 2.

Wanneer de aanvaring is toe te schrijven aan toeval, wanneer zij veroorzaakt is door overmacht, of wanneer twijfel rijst omtrent de oorzaken der aanvaring, wordt de schade gedragen door hen, aan wie ze is overkomen.

Deze bepaling blijft van toepassing ook in geval de schepen of één daarvan tijdens het ongeval voor anker liggen.

Artikel 3.

Indien de aanvaring is veroorzaakt door de schuld van één der schepen, komt vergoeding voor schade ten laste van het schip, dat de fout heeft begaan.

Is bij de aanvaring een sleeptrein betrokken, dan is elk vaartuig, deel uitmakende van den sleeptrein, slechts verantwoordelijk voor zijn eigen handelingen.

Artikel 4.

In geval van wederzijdsche schuld is de aansprakelijkheid van elk der schepen evenredig aan de belangrijkheid der wederzijds begane fouten; wanneer evenwel die verhouding uit de omstandigheden niet kan worden afgeleid, of wanneer de fouten tegen elkander schijnen op te wegen, wordt de aansprakelijkheid gelijkelijk gedeeld.

De schaden, toegebracht hetzij aan schepen, hetzij aan hunne ladingen, hetzij aan bagage of andere goederen der bemanningen, passagiers of andere personen, die zich aan boord bevinden, worden in bovengenoemde verhouding gedragen door de schepen, die deze hebben veroorzaakt, zonder hoofdelijke aansprakelijkheid ten aanzien van derden.

De schuldige schepen, zijn hoofdelijk aansprakelijk tegenover derden voor schaden, veroorzaakt door dood of verwonding, behoudens recht van verhaal door diegene, die een grooter deel betaald heeft dan het, overeenkomstig het eerste lid van dit artikel, dragen moet.

Aan de nationale wetgevingen wordt overgelaten, voor wat dit verhaal betreft, de draagwijdte en de gevolgen vast te stellen van de contractuele of wettelijke bepalingen, die de aansprakelijkheid der reeders beperken ten aanzien van de zich aan boord bevindende personen.

Artikel 5.

De in de voorgaande artikelen vastgestelde aansprakelijkheid blijft bestaan ingeval de aanvaring is veroorzaakt door de schuld van een loods, ook al is het gebruik van dezen verplicht.

Artikel 6.

De rechtsvordering tot vergoeding van schaden, tengevolge van aanvaring geleden, is niet afhankelijk van eenig protest of eenige andere bijzondere formaliteit.

Met betrekking tot aansprakelijkheid voor aanvaring bestaan geen wettelijke vermoedens omtrent schuld.

Artikel 7.

De rechtsvorderingen tot schadevergoeding verjaren in twee jaren, te rekenen vanaf het tijdstip van het voorval. De termijn voor het instellen der vorderingen tot verhaal, toegelaten bij het derde lid van artikel 4, is één jaar. Deze verjaring loopt van den dag der betaling af.

De gronden voor schorsing en stuiting dezer verjaringen worden bepaald door de wet van het land voor welk gerecht de vordering wordt aangebracht.

De Hooge Verdragsluitende Partijen behouden zich het recht voor als opschortingsgrond voor de hierboven gestelde termijnen in hare wetgevingen op te nemen het feit, dat op het schip, welks schuld wordt beweerd, geen beslag is kunnen worden gelegd binnen de territoriale wateren van den Staat, in welken de eischer zijn woonplaats heeft of den hoofdzetel zijner onderneming is gevestigd.

Artikel 8.

Na eene aanvaring is de kapitein van ieder der in aanvaring geweest zijnde schepen gehouden om, voor zooverre hij zulks kan doen, zonder ernstig gevaar voor zijn schip, zijne bemanning en zijne passagiers, hulp te verlenen aan het andere schip en deszelfs bemanning en passagiers.

Hij is, evenzeer binnen de grenzen van het mogelijke, gehouden om aan het andere schip op te geven den naam van zijn eigen schip en de haven, waar het thuis behoort, alsmede de plaatsen vanwaar het komt en waarheen het gaat.

De reeder is ter zake van de enkele overtreding der voorgaande bepalingen niet verantwoordelijk.

Artikel 9.

De Hooge Verdragsluitende Partijen, welker wetgeving tegen overtredingen van het voorgaand artikel geen straf bedreigt, verbinden zich om de maatregelen, noodig tot het straffen van zulke overtredingen, te nemen of aan hare wetgevende lichamen voor te stellen.

De Hooge Verdragsluitende Partijen, zullen zoo spoedig mogelijk elkander mededeeling doen van de wetten en reglementen, die ter uitvoering van vorenstaand voorschrift in hare staten reeds gemaakt mochten zijn of alsnog gemaakt mochten worden.

Artikel 10.

Onder voorbehoud van wat later mocht worden overeengekomen, maken de bepalingen van deze overeenkomst geen inbreuk op de regelen omtrent de beperking der aansprakelijkheid der reeders gelijk die thans in ieder land gelden, noch ook op de verplichtingen uit de vervoerovereenkomst of welke andere overeenkomsten ook voortvloeiende.

Artikel 11.

Deze overeenkomst is mede van toepassing op de vergoeding van schaden die, hetzij door het uitvoeren of na-

laten van een manoeuvre, hetzij door niet-naleving der reglementen, een schip heeft toegebracht, zoowel aan een ander schip als aan de zich aan boord daarvan bevindende zaken of personen, zelfs dan als er geen aanvaring had plaats gevonden.

Artikel 12.1)

Voor de toepassing van deze overeenkomst worden glijboten, vloten, veeren, baggermachines, drijvende kranen en elevatoren evenals alle overeenkomstig drijvend materiaal, gelijkgesteld met schepen.

Artikel 13.

De bepalingen van deze overeenkomst zullen worden toegepast ten aanzien van alle belanghebbenden, wanneer alle betrokken schepen ingeschreven zullen zijn in een van de verdragsluitende staten en voorts in de andere door de nationale wetgevingen voorziene gevallen.

Alles niettemin met dien verstande dat:

1°. ten aanzien van belanghebbenden, die onderdanen zijn van een niet-verdragsluitende staat, de toepassing van genoemde bepalingen door iederen verdragsluitenden staat afhankelijk kan worden gemaakt van de voorwaarde van wederkeerigheid;

2°. wanneer alle belanghebbenden onderdanen zijn van een staat, waarfoe het betrokken gerecht behoort, de nationale wet en niet de overeenkomst van toepassing is.

De Hooge Verdragsluitende Partijen, welke wetgeving niet met de bepaling van deze overeenkomst overeenstemmen, verplichten zich om hare wetgeving in den zin van de overeenkomst te wijzigen of dienaangaande voorstellen bij de wetgevende macht van haar land in te dienen.

Artikel 14.

Deze overeenkomst is niet van toepassing op oorlogsschepen en op staatschepen, welke uitsluitend voor den openbaren dienst zijn bestemd.

Artikel 15.

Geen van de artikelen van deze overeenkomst mag op zoodanige wijze uitgelegd worden, dat daardoor verplichtingen worden opgelegd of rechten worden voorbehouden, welke onverenigbaar zijn met het stelsel der internationale waterwegen.

Additioneel artikel.

Overeengekomen is, dat de bepaling van artikel 5, hetwelk de aansprakelijkheid vaststelt voor het geval, dat de aanvaring is veroorzaakt door de schuld van een verplichten loods, eerst dan van rechtswege kracht zal erlangen, wanneer tusschen de Hooge Verdragsluitende Partijen overeenstemming zal zijn verkregen omtrent de beperking der aansprakelijkheid der reeders.

Slotprotokol.

in artikel 2, lid 2.

De woorden: „voor anker liggen” zijn van toepassing op ieder vorankerd, vastgemeerd of op andere wijze vastgelegd vaarttuig.

HET UNIEVERDRAG TOT BESCHERMING VAN DEN INDUSTRIËELEN EIGENDOM, ART. 5, EN DE OCTROOIRAAD.

Men vestigt onze aandacht op een beschikking van den Octrooiraad²⁾, waarin het herziene verdrag tot bescherming van den Industriëelen Eigendom ter sprake komt, en die inderdaad een onbevredigenden indruk maakt. Zij geeft ons aanleiding tot de volgende kantteekeningen.

Het ging om intrekking van een octrooi. Het Unieverdrag is op dit punt op de laatste conferentie (Den Haag, 1925) eenigszins gewijzigd en het herziene verdrag werd tusschen Duitschland en Nederland van kracht op 1 Juni 1928. Nu wilde het toeval, dat juist den dag daarvóór een verzoek tot intrekking van een octrooi bij den Octrooiraad inkwam, waarbij Deutsche en Nederlandsche onderdanen betrokken waren. De verzoeker meende nu, dat zijn verzoekschrift nog volgens het oude verdrag berecht moest worden; de Octrooiraad besliste, dat hij het nieuwe verdrag moest toepassen. Algemeen gesproken is dit standpunt hier a priori niet onjuist te noemen, en

¹⁾ De Belgische delegatie heeft een voorbehoud gemaakt, wat betreft de opsomming van het drijvend materiaal, waarop de overeenkomst van toepassing is.

²⁾ Zie „De Industriëele Eigendom” van 15 Oct. 1928, p. 143.

ook wel in overeenstemming met de jurisprudentie van den Hoogen Raad, die den laatsten tijd in kwesties van overgangsrecht sterke neiging toont ten gunste van zooveel mogelijk onmiddellijke toepassing van nieuw recht. Nader onderzoek bracht ons echter tot de conclusie, dat de kwestie oud of nieuw recht hier in het geheel geen rol speelde, aangezien de Octrooiwet, voor zoover hier van belang, geheel voldoet aan de nieuwe verdragsbepaling, zooals wij hieronder hopen aan te toonen. De beschikking rept, o.i. ten onrechte, niet van den inhoud van het verdrag, maar geeft voor de beslissing alleen formeele gronden, welke op zichzelf genomen ons eveneens onbevredigend voorkomen. Zoowel de praemisse, dat het niet gaat om een rechtsgeschil tusschen partijen, maar dat het verzoek tot intrekking alleen tot gevolg heeft, dat de Octrooiraad zelfstandig gaat oordeelen, als de conclusie, dat hij dientengevolge uitsluitend te maken heeft met het recht geldende ten tijde, dat hij zijn beslissing neemt, lijken ons aanvechtbaar. De wet heeft een verzoekschriftprocedurè met contradictoire behandeling op het oog, met³⁾ verzoeker en octrooihouder als partijen (de M. v. T. noemde hen uitdrukkelijk zoo), waarbij de verzoeker het hem, ingevolge de wet onder bepaalde omstandigheden, toekomende recht op vrijmaking van de uitvinding opeischt en de octrooihouder zich daartegen verdedigen en handhaving van zijn octrooi vragen kan. De Octrooiraad, oorspronkelijk slechts competent in versterkte samenstelling, moet hen hooren en uitspraak doen, waarbij hij één van beiden in het gelijk moet stellen. Als dit in wezen geen rechtsgeschil met partijen is, dan is het toch op zijn minst een van de dubieuze gevallen uit de Octrooiwet, en in geen geval lijkt ons het tijdstip der beslissing aanvaardbaar als criterium voor het toe te passen recht. De laatste maal, dat partijen, of hoe men ze noemen wil, hun zaak bepleiten — en dit behoeft geenszins samen te vallen met den dag der beslissing — moeten zij toch weten, dat het dan geldende recht, volgens hetwelk zij pleiten, niet na die behandeling nog kan worden op zij gezet.

Wij merkten op, dat het verdrag, voor zoover hier van belang, o.i. geen nieuw recht brengt. Ter vaststelling van de beteekenis van het nieuwe verdragsartikel moge een enkel woord ter oriëntatie voorafgaan.

* * *

De intrekking of vervallenverklaring van een octrooi is een algemeen gebruikelijke wettelijke sanctie op de eveneens gebruikelijke verplichting voor den octrooihouder om de uitvinding, waarvoor hem uitsluitende rechten zijn verleend, ook werkelijk toe te passen. Aangezien bevordering van de nijverheid een der voornaamste oogmerken van octrooiverlening is, wordt het uitblijven van exploitatie van het octrooi vrijwel algemeen door den wetgever als een misbruik gevoeld, waartegen wettelijke maatregelen vereischt zijn. Toch staan hier bezwaren tegenover. Volledige exploitatie, oprichting van fabrieken in alle landen waar een uitvinding geoctrooierd is, kan zeer bezwaarlijk voor den octrooihouder zijn en zelfs in verband met plaatselijke toestanden en behoeften ook onpractisch. Door de toeneming van moderne internationale concerns wordt dit bezwaar nog geaccentueerd. De exploitatiedwang is dan ook niet populair, maar vooral geldt dit de gebruikelijke sanctie, intrekking van het octrooi. Herhaaldelijk zijn pogingen gedaan om deze sanctie in het verdrag uit te sluiten; den laatsten tijd is de propaganda er vooral op gericht, geen strengere sanctie te stellen dan de verplichting voor den octrooihouder om aan denden toe te staan, de geoctrooierde uitvinding toe te passen (gedwongen licentie). Tot nu toe bleven deze pogingen zonder succes. Wel echter zijn successievelijk in het verdrag eenige bepalingen opgenomen, die den nationalen

wetgever ten opzichte van de intrekking beperkingen opleggen.

Bij de jongste herziening is hier een nieuwe beperking aan toegevoegd: de Uniestaten mogen niet langer intrekking als directe sanctie stellen, maar slechts als uiterste bedreiging, voor het geval de gedwongen licentie als sanctie niet voldoende blijkt te zijn. Behalve met deze nieuwe beperking is het artikel nog aangevuld met een ruimere omschrijving van de regelingsbevoegdheid der Uniestaten. In het oude artikel was alleen sprake van wettelijke voorzieningen tegen het voornaamste misbruik, het niet exploiteeren; de nieuwe redactie, ontleend aan de Engelsche wet, erkent de regelingsbevoegdheid ook ten aanzien van andere misbruiken, waarbij dan eveneens de beperkende bepalingen, voor zoover daarvoor in aanmerking komende, moeten worden in acht genomen.

* * *

De verruiming was voor het geval, waarover de beschikking gaat, van geen belang, want de intrekking werd gevraagd op grond van niet-exploitatie, het klassieke soort van misbruik, dat juist ook al in het oude artikel stond. En de nieuwe beperking? Ook hier vinden wij geen afwijking. Het verband tusschen de twee soorten sanctie, dat het verdrag thans eischt, is in werkelijkheid juist in de Nederlandsche wet aanwezig. De verplichting voor den octrooihouder om in bepaalde gevallen verzoeken om vergunning tot toepassing in te willigen en de verplichting tot exploitatie op straffe van intrekking van het octrooi gaan niet tegelijkertijd in, maar met een tusschenruimte van twee jaar. En dit is niet toevallig zoo geworden, maar met de in de toelichting uitgesproken bedoeling om juist een overeenkomstig verband te leggen als thans in het verdrag geëischt wordt. De wet voldoet ook aan de reeds vroeger in het verdrag gestelde eischen; zij had dus eenvoudig toegepast kunnen en dus moeten worden.

In plaats hiervan wordt zij in de beschikking van den Octrooiraad op de meest volstrekte wijze genegeerd. In de algemeene bepaling van het verdragsartikel betreffende de regelingsbevoegdheid der Uniestaten meent de Octrooiraad argumenten te vinden, voldoende om de zaak zonder meer mee af te doen. Volgens het verdrag zijn de Staten bevoegd „de prendre les mesures législatives nécessaires pour prévenir les abus qui pourraient résulter de l'exercice du droit exclusif conféré par le brevet, p.e. faute d'exploitation". Dit wordt in de beschikking aldus geïnterpreteerd: „Volgens het verdrag mogen *alleen* maatregelen genomen worden, als het gaat om misbruik van het uitsluitende recht. Welnu, het onderzoek in deze zaak heeft ons overtuigd, dat *in dit speciale geval* het uitblijven van exploitatie niet als een misbruik valt aan te merken, dus *tegen deze octrooihoudster kan geenerlei maatregel genomen worden*".

Dit lijkt ons een wel zeer ongebruikelijke wijze van interpreteren. De veralgemeening van het artikel tot alle misbruiken in plaats van het ééne, de niet-exploitatie, wordt een beperking genoemd; de machtiging aan den nationalen wetgever tot het maken van wettelijke bepalingen wordt verwrongen tot een machtiging tot het nemen van maatregelen in een speciaal geval, tegen een speciaal octrooihouder, door . . . ja, door wien eigenlijk? Dit detail is wijselijk weggelaten. Dit kon, nu de beschikking afwijzend luidde: „*geen* maatregelen kunnen worden genomen", maar als het onderzoek een volgend maal eens tot een tegenovergesteld resultaat leidt? Om consequent te zijn, moet de beslissing dan luiden: „Aangezien het uitblijven van exploitatie in dit geval wél als een misbruik van het uitsluitende recht te beschouwen is, mogen er ingevolge het verdrag tegen dezen octrooihouder wél maatregelen genomen worden." Wat dan? Den tekst van het verdrag volgen,

waarbij het alleen om wettelijke maatregelen gaat — een wetje voor dat speciale geval?? Of was de Octrooiraad van plan dan zelf à la dictator te gaan „maszregeln"??

* * *

Wij moeten het hierbij laten. Alleen nog een enkel woord over den indirecten invloed van het nieuwe verdragsartikel. Bij de herziening is toch wel zeer duidelijk tot uiting gekomen, dat de intrekking steeds minder populair wordt. Men heeft haar zooveel als bereikbaar was teruggedrongen, maar voor velen was dit halve succes een teleurstelling. Wellicht kan dit leiden tot een milde toepassing, tot een tegemoetkomende houding van den Octrooiraad tegenover den octrooihouder tegen wien intrekking gevraagd wordt. De besproken beschikking toont hiervan, naar het ons voorkomt, ook reeds de sporen, hetgeen dubbel toe te juichen is, daar zulk een houding, afgescheiden van het verdrag, ook meer in overeenstemming is met het systeem der Octrooiwet dan de eer agressieve houding, die uit een vorige beschikking spreekt.

Invloed op den wetgever zou zich voorts kunnen openbaren in afschaffing van de intrekking. Dit zouden wij nog meer toejuichen. De intrekking is toch eigenlijk in het moderne recht niet op haar plaats. Men bedenke ook, dat Nederland samen met het bureau van de Unie het programma voor de Haagsche Conferentie heeft voorbereid, waarop een voorstel, met aanbevelende toelichting, voorkwam, om de ontoelaatbaarheid van de intrekkingssanctie in het verdrag vast te leggen; de groote meerderheid der Staten had geen bezwaar tegen deze afschaffing, de Internationale Vereeniging tot bescherming van den Industriëlen Eigendom en de Internationale Kamer van Koophandel blijven haar na de Conferentie bepleiten; ook bij de Nederlandsche industriëelen is de sanctie, voor zoover wij weten, niet populair. Ligt het nu niet op den weg van Nederland hier een van de eersten te zijn, die het voorbeeld geven?

Handhaaft men de sanctie, dan kan bij de aanstaande wetswijziging overwogen worden, of men haar wellicht nog iets verder naar den achtergrond kan brengen bv. door te bepalen, dat de Octrooiraad, alvorens een verzoek tot intrekking in te willigen, den aangevallen octrooihouder nog een korten extratermijn moet geven — een maatregel, die in eenige nieuwe wetten voorkomt.

In verband met het voorgaande zouden wij nog een vraag van competentie willen stellen. Is het eigenlijk wel juist, dat de behandeling van verzoeken tot intrekking is opgedragen aan de centrale afdeling van den Octrooiraad, en nog wel zonder dat er gelegenheid tot hooger beroep is? De centrale afdeling is om zoo te zeggen het dagelijksch bestuur van den Octrooiraad; zij lijkt ons niet het aangewezen orgaan voor dergelijke beslissingen. Het gaat daarbij om feiten en belangen van persoonlijken of economischen aard, die met de octrooi-overleening geen direct verband houden. Het wil ons voorkomen, dat de beoordeeling daarvan eigenlijk zonder bezwaar en dus beter aan den gewonen rechter opgedragen kan worden. Tot dezelfde slotsom komen wij ten opzichte van de gedwongen licentie. Behoudens enkele uitzondering behooren eigenlijk alle licentiekwesties, naar het ons voorkomt, thuis bij den gewonen rechter.

Ten slotte vragen wij ons af, waarom aan de beschikkingen van den Octrooiraad niet wat meer algemeene publiciteit gegeven wordt. Het blaadje, waarin zij gepubliceerd worden is, voor wie er niet direct mee te maken heeft, nagenoeg onbekend, evenals trouwens de Octrooiraad zelf. Voor een lichaam dat beschikkingen van zoo groot belang voor de industrie te geven heeft, is dit niet goed.

Mr. J. F. LYOKLAMA & NIJEHOLT.

Maart 1929.

HET RAPPORT VAN DE AMSTERDAMSCH E KAMER VAN KOOPHANDEL OVER HET AFBETALINGSSTELSEL.

Het vraagstuk van het koopen van goederen op afbetaling staat sedert eenige maanden hier te lande in het middelpunt der belangstelling. Mocht enkele weken geleden in dit tijdschrift melding gemaakt worden van het rapport van de Ned. R.K. Middenstandsbond¹⁾, thans heeft de hoofdstedelijke Kamer van Koophandel een rapport over dit onderwerp doen verschijnen, dat door den heer E. D. van Walree is samengesteld. Bovendien heeft de Ned. Maatschappij voor Nijverheid en Handel een onderzoek naar de werking van dit stelsel ingesteld, waarvan meer in het bijzonder de resultaten van de departementen Amsterdam en Rotterdam de aandacht hebben getrokken.

Hoewel misschien niet zoo sterk als in de Vereenigde Staten, waar het afbetalingsstelsel sedert jaren reeds een zeer ruime toepassing op allerlei gebied vindt, zijn hier te lande de meeningen eveneens zeer verdeeld. De nadeelen plegen door de tegenstanders meestal zeer breed uitgemeten te worden, waarbij zij zich vooral baseeren op sociale en ethische motieven en veelal nog enkele voorbeelden aanhalen van de nadeelige gevolgen tot staving van hun beweringen. Het is duidelijk, dat hiermede echter het stelsel als zoodanig niet is veroordeeld, en dat de oplossing van dit vraagstuk alleen te vinden is door uit te gaan van de economische grondslagen van onze maatschappij; daarbij moet niet alleen de werking van de consumptie, maar ook die van de productie onderzocht worden. De voorstanders mogen weliswaar geneigd zijn te veel nadruk te leggen op den invloed, dien dit stelsel op de productie uitoefent, namelijk dat het de productie verhoogt, de prijzen verlaagt en de werkgelegenheid verruimt, vast staat echter, dat hierin een groote kern van waarheid ligt. De vraag blijft echter, op welke wijze op den duur een juiste aanpassing van de productie en de consumptie te bereiken is.

De groote verdienste van het bovengenoemde rapport is, dat het zich uitsluitend bepaalt tot de economische zijde en dus een uitgangspunt heeft gekozen, van waaruit een juiste beoordeeling van dit gecompliceerde probleem mogelijk is. Achtereenvolgens wordt het vraagstuk uit een algemeen economisch oogpunt, uit het oogpunt van den verkooper en uit dat van den koper bekeken. Allereerst willen wij het eerstgenoemde punt wat nader beschouwen, temeer waar dit ons vanzelf in aanraking brengt met de beide andere onderdeelen.

* * *

Een zeer groote moeilijkheid bij de beoordeeling van de wenschelijkheid van het koopen op afbetaling levert over het algemeen de vraag, welke soort goederen hiervoor in aanmerking komen.

Het rapport maakt in dit opzicht een gradueel verschil voor verschillende voorwerpen. Zonder reserve keurt het aanschaffing op afbetaling goed van goederen, die de productiviteit van den kleinen ondernemer, den ambachtsman of den landbouwer opvoeren, de uitoefening van het beroep vereenvoudigen, of de verzorging van het huishouden vergemakkelijken. Daarna volgt een opsomming van deze goederen, zooals vrachtauto's, naaimachines, elektrische motoren om het bovenstaande te preciseren, waarna erop gewezen wordt, dat ten aanzien van winkelopstanden, kasregisters, snij- en weegmachines, binenschepen en autobussen, het meer van de omstandigheden afhangt of het aanschaffen op afbetaling kan worden gebillikt. Daarentegen — zoo vervolgt het rapport — valt in economischen zin, theoretisch althans, niet veel te zeggen voor aankoop op afbetaling

¹⁾ Zie E.-S. B. van 1 Mei jl.

van juweelen, piano's, radiotoestellen, gramophones, luxe-auto's, enz.

Met deze indeeling kunnen wij ons niet vereenigen, omdat zij niet van willekeur is vrij te pleiten. Waarom een vrachtauto of een naaimachine wel, een kasregister onder bepaalde voorwaarden en een luxe-auto, uit theoretisch oogpunt bezien, niet op afbetaling gekocht mag worden, is ons niet duidelijk.

Het komt ons voor, dat de schrijver te veel rekening gehouden heeft met den aard van het voorwerp en dit vraagstuk bovendien te veel van den kant van den credietgever heeft beschouwd. De vraag gaat echter uit van den koper, die voor zichzelf heeft te bepalen of aankoop van een bepaald goed wenschelijk is. Daarbij zal hij, rationeel handelend, tegen elkaar afwegen, eenerzijds de nuttigheid, die het bezit van een goed in het heden verschafft tegen dat in de toekomst en anderzijds de kosten, die dit met zich mede brengt. Immers, de koper kan ook wachten totdat zijn spaarpenningen een zoodanige hoogte bereikt hebben, dat het voorwerp contant betaald kan worden. Om echter direct in het bezit hiervan gesteld te worden offert hij dus op de rente van zijn aangroeiend bezit, terwijl hij bovendien kosten moet betalen, waarvan de rente een van de belangrijkste elementen vormt. Duidelijk blijkt dus wel, dat de rentefactor bij de waardeering van de consumenten een zeer belangrijke plaats inneemt.

De nuttigheid, die het directe bezit van een goed den koper oplevert is een subjectieve factor en kan dus alleen door hem beoordeeld worden. Hier doet zich juist het groote verschil voor met het koopen van een productief goed op afbetaling. Afgescheiden van het feit, dat op een productief goed, dat op afbetaling wordt gekocht, geen consumptief crediet wordt verleend, zooals vaak ten onrechte wordt beweerd, is hierbij ook een rentabiliteitsberekening toe te passen, waaruit blijkt of een dergelijk goed een zoodanig inkomen zal opleveren, dat de aankoop ook inderdaad economisch gerechtvaardigd is. Dit is bij goederen, wier nuttigheid zich niet in een geldbedrag omzet, niet te bepalen. Hier zal de waardeering van den consument den doorslag moeten geven. Dit brengt echter niet mede, dat de toepassing van het afbetalingsstelsel op dergelijke goederen economisch niet geoorloofd zou zijn. In wezen maken wij dan ook geen onderscheid, zooals het rapport doet, tusschen de soort van goederen, die voor den verkoop op afbetaling in aanmerking komen.

Ontkend kan evenwel niet worden, dat de toepassing voor de practijk verschillende bezwaren zal medebrengen, hoewel deze niet van bijzonder groote betekenis zijn te achten. De credietgever zal de motieven van den consument niet kunnen beoordeelen en zal dus ook niet met zekerheid kunnen vaststellen, of het verlenen van een crediet economisch juist is. Wij kunnen het in zooverre met het rapport eens zijn, dat de aard van het goed hierbij een rol zal spelen, maar de eerste en eenige determinante is hij zeker niet. Primair is de waardeering van den consument, die zich bereid verklaart een bepaald goed tegen bepaalde voorwaarden op afbetaling aan te schaffen. Dan komt de credietgever, die op basis van deze waardeering in de eerste plaats rekening houdt met den persoon en de soliditeit van den credietnemer, met den aard van het goed en daarna met bijkomstige factoren.

Het bovenstaande verdient in zooverre nog een aanvulling, dat wij er ons wel van bewust zijn, dat de nadeelen van dit stelsel zich vooral voordoen bij de z.g. consumptieve goederen en bij de arbeidende klasse. Dit behoeft, na hetgeen wij hierboven uiteengezet hebben, geen verwondering te wekken. Over het algemeen betreft dit een soort menschen voor wie tegenwoordige goederen een veel hoogere waarde hebben dan toekomstige en die meestal niet zuiver tegen elkaar kunnen afwegen, aan den eenen kant de nut-

tigheden, verkregen door het dadelijke bezit van een goed en aan den anderen kant de kosten en de in de toekomst nog te betalen bedragen. Doch ook dit is weer een verschijnsel, waarmede de credietgever rekening dient te houden, vooral wat de grootte der eerste betaling en den termijn der credietverleening betreft. Uit dit oogpunt bezien, lijkt het ons verkeerd, indien credietgever en verkoper in één persoon zijn vereenigd, een punt, waarop wij nog nader terugkomen.

* * *

Van groot belang is eveneens — en hiermede komen wij tot de algemeene zijde van het vraagstuk — onder welke omstandigheden dit stelsel toepassing mag vinden. Het rapport roert in dit opzicht een zeer belangrijk punt aan.

Het is bekend, dat het afbetalingsstelsel in de Vereenigde Staten tot snelle ontwikkeling is gekomen, juist in de crisisperiode van 1920—'21 en er volgens velen toe heeft bijgedragen, dat de crisis korter geduurd heeft dan in Europa. Het rapport stelt dan de vraag of er niet veel voor te zeggen is tijdens een crisis de productie en den afzet te stimuleeren door het schenken van vertrouwen en het geven van crediet aan gebruikers. Ongetwijfeld zit hierin een element, dat een grondiger onderzoek vereischt, doch waarop wij hier niet nader kunnen ingaan.

Uit conjunctuurpolitiek oogpunt beschouwd, dient in dit verband nog op een andere zijde gewezen te worden, die vooral in de Amerikaansche literatuur op den voorgrond gesteld wordt. Vele schrijvers zijn het er over eens, dat het afbetalingsstelsel in tijden van rustige ontwikkeling, mits voorzichtig toegepast, geen bezwaren met zich medebrengt, doch dat, ingeval van een terugslag in het economisch leven, het geheele stelsel ineen zal storten.

Het is jammer, dat het rapport dit punt niet nader heeft uitgewerkt en er zich ons inziens wat gemakkelijker heeft afgemaakt door er op te wijzen, dat alleen de toekomst een antwoord hierop zal vermogen te geven, doch dat er bepaalde teekenen op wijzen de zaak niet al te pessimistisch op te vatten. Daarop volgt een voorbeeld om deze uitspraak te bekrachtigen. Gedurende en na een uiterst langdurige uitsluiting in een uitgestrekt Amerikaansch kolengebied is de afwikkeling van de loopende afbetalingscontracten met veel minder moeilijkheden en verliezen gepaard gegaan, dan men a priori meende te moeten verwachten. Dit voorbeeld achten wij niet bijzonder gelukkig, omdat het hier niet een stagnatie uit economische oorzaken betreft, en deze bovendien slechts in een zeer beperkt gebied der Vereenigde Staten plaats vond. Dit vraagstuk is juist van groote beteekenis bij een algemeene depressie met toeneemende werkloosheid en algemeene loonsdaling.

Zonder op dit vraagstuk verder in te gaan, knopen wij hieraan nog een conclusie vast, waartoe het rapport eveneens, maar op andere gronden komt. Zeer veel redenen pleitten er voor het financieren van de afbetalingstransacties aan speciale instellingen over te laten. Het rapport noemt enkele technische voordeelen als het incasseeren van afbetalingsvorderingen en het feit, dat de verkopers op afbetaling veelal bij discontoeering hun aansprakelijkheid willen uitschakelen, een modus, waarop een gewone bank zelden zal willen ingaan, maar die voor een speciale instelling geen overwegend bezwaar behoeft op te leveren. Afgescheiden van deze voordeelen, is er in verband met het bovenstaande nog een reden, waarom wij een voorstander van het financieren van afbetalingstransacties door speciale instellingen zijn. Een instelling, die zich op dit gebied specialiseert, heeft over het algemeen een beter inzicht in den omvang van de afbetalingszaken dan een individueele handelaar, die bovendien nog door eigen belang gedreven wordt den afzet van goederen zooveel mogelijk te stimuleeren. Zoolang het economisch leven echter nog een golfbeweging vertoont, zal het financieren van

dergelijke zaken vooral aan het eind van een hausseperiode met de grootste voorzichtigheid moeten geschieden evenals dat trouwens over het algemeen in een dergelijke periode de eisch van een goed bankwezen is. Een speciale instelling zal zich uit den aard der zaak een beter oordeel kunnen vormen over den algemeenen toestand dan een handelaar, die zich slechts op een beperkt terrein beweegt.

Bovendien zien wij hierin nog een ander voordeel. Het consumptiecrediet, om het met dezen algemeenen term aan te duiden, is hier te lande nog in hooge mate ongeorganiseerd, daar nog vele handelaren en afbetalingsmagazijnen zelf de credietverleening bewerkstelligen. Hierbij doen zich meestal de grootste misverstanden voor. Wordt er niet dikwijls bij de beschouwing van de kostzijde van dit vraagstuk beweerd, dat in de prijs een woekerrente begrepen is. De heer Van Walree moge er weliswaar in een ander verband op wijzen, dat, wat door de tegenstanders als woekerrente wordt voorgesteld, meestal niets anders is dan de vergoeding van de extra-kosten, toe te schrijven aan de omslachtige methode van schulddelging, een feit is het, dat het euvel van woeker inderdaad voorkomt.

Daarom verdient het volgens onze meening de voorkeur, dat de credietverleening uit hoofde van het afbetalingsstelsel gecentraliseerd wordt bij bepaalde financieringsinstituten, wat tevens het voordeel medebrengt, dat waarschijnlijk de kosten verlaagd zullen worden. Dit zou ongetwijfeld aan het stelsel als geheel ten goede komen.

Nog een andere kwestie, die nauw hiermede samenhangt, wordt in dit rapport besproken. Deze is uit bankpolitiek-oogpunt beschouwd van groote beteekenis, temeer waar hier een oud-bankier aan het woord is.

De financieringsmaatschappijen hebben hier te lande niet veel aanmoediging gevonden van de zijde der groote banken. Dit is volgens het rapport waarschijnlijk voor een deel te verklaren uit het feit, dat sommige financieringsmaatschappijen er toe zijn overgegaan, behalve de afbetalingscredieten ook de voorraden harer relaties te financieren en verder importcredieten voor die relaties te openen en exportwissels over te nemen, daarmede rechtstreeks als concurrente der gewone banken optredende.

Anderzijds is echter deze afwijzende houding gedeeltelijk toe te schrijven aan de ongezindheid of onmogelijkheid van sommige financieringsmaatschappijen om promessen van voldoende goede kwaliteit voor herdisconto of beleening te leveren. Zulks is bijv. het geval met voorwerpen van zeer geringe waarde.

Maar, voegt het rapport er aan toe, het afbetalingsstelsel sluit vermoedelijk nog zooveel voordeelen in, dat wel gehoopt mag worden, dat onze banken er niet afwijzend tegenover zullen blijven staan, wanneer het zich ontwikkelt in een richting, welke als economisch juist zal worden erkend.

Te weinig nadruk wordt er in het algemeen op het verschil in omstandigheden gelegd. De economische verhoudingen in een bepaald land kunnen van dien aard zijn, dat het ongetwijfeld van belang is, hiermede terdege rekening te houden. Reeds bij een vroegere gelegenheid hebben wij erop gewezen, dat een kapitaalrijk land als de Vereenigde Staten niet zonder meer te vergelijken is met de meeste Europeesche landen.¹⁾

Ook het rapport wijst op dit verschil in omstandigheden tusschen de Vereenigde Staten en Europa, evenwel in een ander verband namelijk op het verschil in arbeidsgelegenheid. In de Vereenigde Staten is de arbeidsduur van overheidswege niet aan banden gelegd en bestaan er doorgaans geen vaste loonschalen, waardoor voor den bekwamen man de kans om vooruit te komen grooter is en voor denzelfden kan

¹⁾ Zie E.-S. B. van 2 Mei 1928.

het afbetalingsstelsel vaak een steun zijn tot verbetering van zijn maatschappelijke positie.

Bij deze opmerking kunnen wij ons geheel aansluiten. Indien er voor een vlijtigen arbeider de gelegenheid bestaat om harder te werken, teneinde zijn welstand te vergrooten door middel van het afbetalingsstelsel, is hierin, vooral vanuit economisch oogpunt bezien, een groot voordeel gelegen.

* * *

De misstanden, waartoe dit stelsel in sommige gevallen aanleiding kan geven, hebben velen er toe gebracht op bescherming door de overheid aan te dringen.

Het rapport is echter van meening, dat de afschrikwekkende voorbeelden, ook in de volksklassen, niet zoo menigvuldig zijn als het somtijds wordt voorgesteld. De misstanden zijn hier te lande niet van dien aard, dat een wettelijke regeling der materie geboden is. Het rapport stelt de vraag, op hoeveel andere gebieden bescherming door den wetgever dan niet evenzeer op hare plaats zoude zijn. Bovendien wordt terecht opgemerkt, dat niet over het hoofd gezien mag worden, dat eene te vergaande wettelijke bescherming koopers maar al te zeer kan verlokken tot chicaneren tegenover bonafide verkoopters. De schrijver kan daarom ook niet meegaan met het grootste deel der voorstellen, die het in den aanvang genoemde rapport van den Ned. R.K. Middenstandsbond behelzen, in zoverre die voorstellen een wettelijke regeling aanbevelen. Vele bezwaren zouden reeds vervallen, wanneer hier te lande, evenals in Duitschland, de colportage met op afbetaling te koop voorwerpen kon worden onderdrukt.

* * *

Met de algemeene conclusie, waartoe het rapport komt, namelijk, dat de verkoop van goederen op afbetaling inderdaad voordeelen kan opleveren, kunnen wij ons zeer wel vereenigen.

Uit dit rapport blijkt duidelijk, hoe naast de zuiver theoretische, ook de praktische zijde van dit vraagstuk van groote beteekenis is. Wat dit laatste betreft, laat de heer Van Walree zich hier van zijn beste zijde kennen. Het rapport bevat tal van rake opmerkingen, waaruit men den praktijkman kan onderkennen en verdient daarom vooral de aandacht van alle bij dit stelsel betrokken groepen.

H. M. H. A. VAN DER VALK.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. HET PLAN VAN LLOYD GEORGE TOT BESTRIJDING DER WERKLOOSHEID.

De heer F. W. Forge te Londen schrijft ons:

Het plan van Lloyd George om de werkloosheid door het aanleggen van wegen en het uitvoeren van andere productieve werken te bestrijden is niet nieuw. Gedurende de laatste 150 jaren werd het in menig land en op verschillende tijdstippen onder den naam van werkverschaffing toegepast. De verdiensten en gebreken, voor zover het de onmiddellijke gevolgen voor de werkgelegenheid over het algemeen betreft, zijn vrij goed bekend en het moet dus mogelijk zijn, zich tegen de laatste te beschermen.

Een der essentiële kanten van het plan, namelijk de financiële zijde, biedt enorme moeilijkheden. Lloyd George stelt voor, gedurende vier of vijf jaren voor de uitvoering van groote werken door den Staat millioenen ponden sterling uit te geven, die grootendeels door middel van staatsleeningen moeten worden gedekt. De vraag is nu, waar deze middelen vandaan moeten komen; dit geeft den onderzoeker aanleiding, zich in eenige van de aardigste economische controversen te wikkelen. Het is niet, ongewoon om de op eenig tijdstip voor leeningen beschikbare gelden als gegeven te beschouwen en te veronderstellen, dat door een aanspraak op dit fonds

de voor andere leeners beschikbare bedragen automatisch verminderen. Volgens de moderne opvattingen van het bankwezen, waarbij een geldbedrag moeilijk langen tijd onproductief kan blijven, is een dergelijke veronderstelling niet juist. Degenen, die de jongste discussies over den invloed van de hausse op de effectenmarkt te New York op de voor de industrie beschikbare credieten hebben gevolgd, zullen zich herinneren, dat een eminente economist als Prof. Gustav Cassel, zoover ging te beweren, dat, waar bij elken effectenkoop eenzelfde bedrag ter beschikking van den verkooper gesteld werd, als de koper betaalde, verminderd met een klein bedrag voor commissie enz., de mogelijkheid van de industrie om credieten te verkrijgen, in geenen deele werd beperkt. Indien dit waar was, dan zou de uitgifte van staatsleeningen geen nadeel toebrengen aan andere leeners, doch met deze meening van Prof. Cassel kunnen wij het niet geheel eens zijn. Het is echter duidelijk, dat hoe goed het banksysteem ook georganiseerd is, er een aanzienlijke tijd verloopt — in sommige gevallen zelfs een heel aanzienlijke — voordat fondsen; op langen termijn belegd, weder voor hetzelfde doel ter beschikking komen. Dientengevolge zal een toenemende vraag den rentevoet doen stijgen, terwijl te gelijker tijd het feit, dat een bepaald geldbedrag steeds voor eenigen tijd geïmmobiliseerd is, of leeningen op langen termijn voor die op korten termijn worden verwisseld, het beschikbaar credietquantum zal doen afnemen.

Tenzij er iets gevonden kan worden dit nadeel op te heffen, is het duidelijk, dat het optreden van de regeering op de kapitaalmarkt ter verkrijging van middelen voor het plan van Lloyd George zal beteekenen, dat voor dat oogenblik vele leeners een hogere rente zullen moeten betalen, terwijl anderen zullen probeeren het zonder crediet te stellen. Dit is een van de hoofdargumenten, door tegenstanders van het plan naar voren gebracht en het is inderdaad steekhoudend, wanneer men de kwestie op korten termijn beschouwt. Bij de bestudeering van economische vraagstukken is het evenwel noodig de feiten niet statisch, maar dynamisch te bezien.

Keynes, die een warm voorstander van het plan is — het zou misschien niet zoover bezijden de waarheid zijn te zeggen, dat hij de ontwerper is — beweert, dat het vooruitzicht van een opleving van den handel in Engeland niet alleen kapitaal zou aantrekken, dat anders elders emploi vindt, maar dat tevens de besparingen zouden toenemen. Inderdaad is het volgens de theorie juist, dat door den eenigszins hogeren rentevoet middelen aangetrokken zouden worden, zoowel van de kapitaal- als van de geldmarkt. De stijging van den rentevoet zal geen bijzonder ongunstigen invloed op de welvarende Britsche industrieën uitoefenen, terwijl de voorstanders zeggen, dat het plan van het meeste voordeel voor de noodlijdende industrieën zal zijn. Tegenover dit laatste punt moet men echter zeer sceptisch staan, want de uitgaven voor de materialen tot aanleg en verbetering der wegen zullen ten goede komen aan de cement-, asphalt- en teerindustrieën, terwijl de uitbetaalde loonen van evenveel voordeel zullen zijn voor de tabaks-, alcohol- en amusementsindustrieën als voor andere, die meer steun noodig hebben. Niettemin is het stellig aan te nemen, dat de algemeene voordeelen voor de industrie door het tewerkstellen van ongeveer 250.000 personen, zooals het plan voorstelt en een bijna gelijk aantal voor de verschaffing van materialen en diensten, die daarvoor noodig zijn, verre zouden overwegen boven de rentelasten, die de industrie zouden worden opgelegd.

In zoverre de toegenomen industriele activiteit grootere besparingen met zich medebrengt, zou de rentevoet in den loop der jaren de tendenz hebben te dalen, zoodat de benoedigde geldmiddelen gedeeltelijk door het plan zelf verschaft zouden worden.

Een deel van de materialen en het grootste deel van de levensmiddelen zouden ongetwijfeld uit het buitenland betrokken worden, maar deze stijging van den invoer zou in het ongunstigste geval tegenover een geringeren export van kapitaal staan en zou daarom een zeer geringen directen invloed op den uitvoer uitoefenen, hoewel een vergrootte binnenslandsche vraag het concurrerend vermogen van Engeland in het buitenland zou vergrooten. Weliswaar zal een toenemende vraag tot hoogere prijzen kunnen leiden, maar hetzelfde is het geval bij een algemeen vooruitgang, onverschillig hoe deze plaats vindt.

Het schijnt daarom, dat financieel het plan uitvoerbaar is en er kan weinig twijfel over bestaan, dat bij het voortschrijden van den aanleg van openbare werken het aantal in normale beroepen tewerkgestelde personen zou toenemen, naast degenen, die direct bij den nieuwen aanleg betrokken zijn. (Men beweert niet, dat het plan het aantal werkloozen zou verminderen beneden het peil, dat redelijk verwacht mag worden in tijden van bloei).

Niettemin blijft het noodzakelijk, de vermoedelijke gevolgen van het plan voor de schatkist wat nader te beschouwen.

Aan dit plan ligt duidelijk de gedachte ten grondslag, dat de regering haar programma voor den aanleg van openbare werken in een sneller tempo moet uitvoeren ten einde den handel te stimuleeren. Deze versnelde uitvoering kan echter slechts tijdelijk zijn en moet gevolgd worden door een periode van minder groote uitgaven voor dergelijke diensten als anders het geval zou zijn.

Het Liberale plan kan daarom als een tijdelijk hulpmiddel beschouwd worden om Engeland over de moeilijke tijden heen te brengen. Deze uitweg zal gevolgd worden ten koste van een stijging van de nationale schuld, terwijl bovendien een deel van deze schuld een eenigszins hooger rentelast zal dragen. Churchill deed reeds een aanslag op het amortisatiefonds om hem in staat te stellen de verlaging van de inkomstenbelasting te handhaven. Lloyd George stelt zich voor de bedenkelijke gevolgen van zijn plan te neutraliseren door den stimuleerenden invloed, welke de uitvoering van groote werken op het geheele bedrijfsleven zal uitoefenen. De financieele purist zal waarschijnlijk geen voorstander zijn van zulke practijken, maar toegegeven moet worden, dat de laatste bepaalde voordeelen biedt boven de eerste.

Van het standpunt van de schatkist beschouwd zou het Lloyd George plan, indien het succes heeft, de opbrengst der inkomsten- en „super“-belasting (extra-belasting van inkomens boven £ 30.000) doen toenemen door een stijging van de winsten van bepaalde industriële ondernemingen. Het zou een aanzienlijken invloed uitoefenen op de ontvangsten der douanerechten en/of accijnsen op tabak, suiker, alcohol en kunstzijde. Het zou eveneens aanzienlijk de kosten van de werklozenondersteuning verlagen. Indien de bijdragen voor de werklozenverzekering verminderd zouden worden, zouden de arbeiders meer geld over hebben om op andere wijze te besteden, terwijl, indien zij niet verlaagd werden, de regering een grooter bedrag ter beschikking zou hebben, waardoor zij minder zou behoeven te leenen of de vlottende schuld zou kunnen verminderen, wat eerder aanbeveling verdient.

Het is intusschen duidelijk, dat de ontvangsten uit dien hoofde niet voldoende zouden zijn om het grotere bedrag aan nieuwe leeningen te compenseren, maar het is opmerkelijk, dat alle drie partijen zich in hun programma niet onwillig toonen om op de een of andere wijze meer Staatsleeningen aan te gaan. Deze houding laat zich evenwel gemakkelijk verklaren, want aangezien de werken van dien aard zijn, dat zij toch vroeger of later uitgevoerd moeten worden, is het een gezonde financieele politiek, kapitaal op

te nemen bij lage prijzen in plaats van te wachten tot de opleving van den handel deze heeft doen stijgen. Om echter het succes van het plan te verzekeren, is het noodig, dat de werken zoodanig uitgevoerd worden, dat het land geen buitensporigen prijs voor de nieuwe kapitaalgoederen moet betalen. In het bijzonder moeten de best geleide industrieën geen nadeel van dit plan ondervinden, daar anders het streven naar rationalisatie ongunstig beïnvloed zal worden.

EEN EIGENAARDIG SYSTEEM VOOR DE STABILISATIE VAN WISSELKOERSËN.

Dr. G. H. Bousquet te Algiers schrijft ons:

De handelsbetrekkingen van Algiers, die inzonderheid met Frankrijk zeer levendig zijn, zijn aan aanzienlijke schommelingen onderhevig. Daar Algiers in hoofdzaak landbouwproducten uitvoert, verandert deze belangrijke post van de betalingsbalans niet alleen in den loop van een jaar met de wisseling der seizoenen, maar nog meer van jaar op jaar in overeenstemming met de klimatologische omstandigheden. Het toeristenseizoen in Algiers en het bezoek van de Algerijnen aan Frankrijk vallen eveneens op verschillende tijdstippen. Inplaats van tegen elkaar op te wegen, dragen zij ertoe bij, het evenwicht te verstoren.

Anderzijds is het Fransche bankbiljet in Algiers, al wordt het daar in betaling aangenomen, geen wettig betaalmiddel, terwijl de Algerijnsche bankbiljetten in Frankrijk in het geheel niet circuleeren.

Niettemin voert de Bank van Algiers (waarvan het hoofdkantoor sedert 1900 te Parijs is gevestigd) overboekingen van Parijs op Algiers uit zonder berekening van kosten.

* * *

Het mechanisme van de stabilisatie berust in de eerste plaats op den stand van de rekening, die de schatkist bij de Bank van Algiers onderhoudt. Bovendien dient de aandacht te worden gevestigd op het feit, dat dit mechanisme langzamerhand en zonder vooruit vastgesteld plan is ontstaan, zooals wij dat bij vele Angelsaksische instellingen hebben gezien; eerst veel later is dit systeem op wetenschappelijke gronden voor de regeling van den wisselkoers tusschen Frankrijk en zijn overige koloniën ingevoerd.

Hierbij is men van het volgende principe uitgegaan. Gesteld, dat de Algerijnsche betalingsbalans passief is. In dat geval zien wij, dat de Algerijnsche bankbiljetten naar de Bank van Algiers stroomden (of dat de deposito's van particulieren afnemen), hetzij direct, hetzij indirect. Direct, omdat men zich tot haar wendt ter verkrijging van wissels op Frankrijk, wissels, die zij verstrekt, zoolang haar wisselportefeuille dat toelaat. Of indirect via de Posterijen, tot wie particulieren zich kunnen wenden ter verkrijging van postwissels en postchèques op Frankrijk. Indien de Bank zelf niet voldoende wissels bezit (zooals in het onderhavige geval), zal zij het voorbeeld van particulieren volgen en zich eveneens bij de Posterijen wissels op Frankrijk verschaffen. De op deze wijze door de Posterijen ontvangen biljetten worden door de schatkist op haar rekening bij de Bank van Algiers gestort, op dezelfde wijze als ook met haar overige ontvangsten geschiedt. Als eindresultaat zien wij dus het tegoed der schatkist toenemen, terwijl de Bank, wier kasvoorraad niet is verminderd, haar credieten niet behoeft in te krimpen; zij kan schijnbaar al haar biljetten weder in omloop brengen.

Gesteld nu, dat de betalingsbalans ten opzichte van Algiers actief wordt, dan zal de rekening van de schatkist afnemen, omdat particulieren (of de Bank) hun tegoed in Frankrijk door postwissels of -chèques naar Algiers zullen overbrengen. De schatkist zal zich tot de Bank moeten wenden, om deze wissels en chèques bij aanbidding in Algiers te kunnen honoreeren, terwijl de Bank haar van het tegoed betaalt, dat in het vorige geval was toegenomen.

Op deze wijze is de stabilisatie van den wisselkoers steeds verzekerd zonder dat, volgens de beschrijving, die wij zooeven hebben gegeven, de Bank van Algiers hierbij schijnbaar een rol speelt, terwijl op de Fransche schatkist schijnbaar de last drukt om den wisselkoers in evenwicht te houden.

In werkelijkheid is dit niet zoo. Wat wij tot dusver hebben bestudeerd, is slechts het uitwendig mechanisme, waardoor de betalingsbalans elk oogenblik in evenwicht kan worden gehouden. Dit systeem is op zichzelf niet voldoende, ten minste niet altijd, zooals een korte uiteenzetting zal aantonen.

Zal de Fransche schatkist, indien de betalingsbalans langen tijd voor Algiers passief is, inderdaad voortgaan met het verlenen van voorschotten aan de Bank van Algiers; zal de Fransche schatkist toestaan, dat de Bank steeds opnieuw haar biljetten in omloop brengt en zelfs haar discontierungen verhoogt? Schuilt hierin niet een ernstig en duidelijk gevaar?

En zal er in het omgekeerde geval niet een tijdstip aanbreken, waarop de Fransche franc ten opzichte van den Algerijnschen franc een disagio doet, wanneer het tegoed van de schatkist bij de Bank is uitgeput?

Wij kunnen deze kwestie ook anders, geldtheoretisch interessanter, formuleeren. Tusschen twee landen, met verschillende geldstelsels bestaat in het algemeen een evenwicht van de wisselkoersen in dien zin, dat wanneer de betalingsbalans actief of passief wordt, er krachten gaan werken, die de tendens hebben den ouden toestand te herstellen. De wijze, waarop dit systeem reageert, doet denken aan de wetten van Le Châtelier in de physische scheikunde.

Is er in het geval van den Fransch-Algerijnschen wisselkoers niet een zoodanig mechanisme, dat leidt tot herstel van het evenwicht der balans?

Gewoonlijk werkt deze reactie als volgt:

1°. Door de stijging van den wisselkoers wordt de uitvoer gestimuleerd, terwijl de invoer daalt.

2°. De uitvoer van specie zal, zoodra het gouduitvoerpunt bereikt is, volgens de quantiteitstheorie, de prijzen in het binnenland doen dalen en den uitvoer nog meer aanmoedigen.

3°. Dit beteekent tegelijkertijd een vermindering van den metaalvoorraad van de circulatiebank, die ter bescherming het disconto verhoogt en hierdoor buitenlandsch kapitaal aantrekt.

De twee eerstgenoemde feiten doen zich in Algiers niet voor, tenminste niet automatisch en daarmede valt ook de derde factor weg.

Een grondige studie van het vraagstuk toont aan, dat Algiers over twee andere middelen tot steun van den wisselkoers en bovendien nog over een bijzonder compenseerend mechanisme beschikt.

In de eerste plaats kan de Bank van Algiers nog op andere wijze dan door middel van de schatkist, zich tijdelijk een tegoed in Frankrijk verschaffen, namelijk door herdiscontierung van een gedeelte van haar wisselportefeuille bij de Banque de France, die in dit opzicht evenwel niet steeds een zeer tegemoetkomende houding heeft aangenomen. Sommigen beweren zelfs, dat discontozaken tusschen de Banque de France en andere circulatiebanken in strijd met haar statuten zijn. Hoe dit ook zij, op het tijdstip, dat de wisselkoers voor Frankrijk gunstig was, d.w.z. in hoofdzaak vóór den oorlog, hebben dergelijke herdisconto's plaats gevonden. Voorts is het na den oorlog voorgekomen, dat, waar Fransche bankbiljetten in Algiers in omloop zijn, de Fransche schatkist biljetten naar Algiers zond op een tijdstip, dat de wisselkoers daartoe aanleiding gaf.

Daarnaast bestaat er echter een mechanisme, ten minste ingeval de wisselkoers voor Algiers ongunstig wordt, dat een automatisch herstel teweegbrengt. De schatkist ontvangt voor haar tegoed bij de Bank van Algiers rente, die stijgt naar gelang de schuld der Bank toeneemt. Thans is de rentevergoeding als volgt vastgesteld: tot 20 millioen francs: 0 pCt., van 20

tot 125 millioen: 1 pCt., van 125 tot 225 millioen: 1½ pCt., van 225 tot 230 millioen: 2 pCt., van 230 tot 260 millioen: 2½ pCt., van 260 tot 300 millioen: 2¾ pCt., van 300 tot 325 millioen: 3 pCt. en daarboven de gemiddelde rentevoet van de schatkistbiljetten, indien deze hooger is dan 3 pCt.

De vervanging van bankbiljetten door deposito's van de schatkist, het eerste gevolg van een ongunstige betalingsbalans, brengt dus voor de Bank verlies mede, doordat een schuld met stijgende rente in de plaats treedt van een rentelooze schuld. Aan den anderen kant zal de Minister van Financiën verhinderen, dat het tegoed bij de Bank voortdurend toeneemt, hetgeen geschiedt, indien de Bank de biljetten weder in omloop brengt en niet tot een creditrestrictie overgaat. Daardoor zal de Bank gedwongen worden haar disconto te verhoogen, waardoor de betalingsbalans weer in evenwicht kan komen.

Dit evenwicht wordt eveneens hersteld in het tegenovergestelde geval. Daar de wisselkoers van Algiers voor Frankrijk van weinig beteekenis is, zal er geen sprake van zijn, dat de Banque de France met het oog op den ongunstigen wisselkoers op Algiers tot discontoverhooging besluit. In dit geval vindt een verzending van Fransche bankbiljetten naar Algiers plaats, wat, onder overigens gelijkblijvende omstandigheden, tot een daling van het disconto en een stijging der prijzen leidt.

Op deze beginselen berust de stabilisatie van den Fransch-Algerijnschen wisselkoers. De feiten bewijzen, dat dit mechanisme doeltreffend is en steeds kon worden gehandhaafd.

* * *

Het tegenwoordige systeem biedt in elk geval twee voordeelen.

Het eerste voordeel is, dat er feitelijk van een wisselkoers tusschen Frankrijk en Algiers geen sprake is, daar beide geldstelsels practisch een eenheid vormen. Zooals reeds boven werd gezegd, drijft Algiers vooral met het moederland handel. Zoowel voor den invoer als voor den uitvoer beteekent deze stabiliteit een groot gemak; daar zij tegen elk valutarisico vrijwaart. Hiertegenover dient weliswaar opgemerkt te worden, dat ingeval de betalingsbalans passief is, het evenwicht slechts door verhooging van het disconto kan worden hersteld. Terwijl een daling van den wisselkoers slechts den importeur treft, benadeelt een discontoverhooging alle credietnemers, en in een land, waar de credietverleening nog niet zoo goed is georganiseerd als in West-Europa, is een discontoverhooging daarom zeer nadeelig. Dat de voordeelen echter grooter zijn dan de nadeelen, behoeft nochtans niet betwijfeld te worden.

Het tweede voordeel is, dat, dank zij dit systeem, de stabiliteit van de Algerijnsche valuta wordt verzekerd. Door overdreven uitgiffen zou de vraag naar wissels op Frankrijk toenemen, waardoor het tegoed der schatkist bij de Bank van Algiers zou stijgen. Hierdoor wordt, zooals boven aangetoond, de Bank genoodzaakt automatisch een veel hoogere rente te betalen, terwijl bovendien de aandacht van den Minister van Financiën op dezen abnormalen toestand wordt gevestigd.

Wil dit nu zeggen, dat het systeem volmaakt is? Zeker niet. Het heeft de gebreken van zijn oorsprong. Zooals de President-Directeur van de Bank het eens uitgedrukt heeft, lijkt de rekening van de schatkist op een slechtzittende jas, die men steeds weder, doch tevergeefs, door den kleermaker in orde tracht te laten brengen.

Het lijkt ons niet zeer logisch, dat onder een enkelen post bedragen van zeer verschillenden oorsprong samen worden gevoegd. Daar de Algerijnsche financiën autonoom beheerd worden, kunnen de veranderingen van het tegoed bij de Bank beteekenen: hetzij dat de Algerijnsche schatkist bedragen ontvangt en onkosten maakt, die noch voor het moederland noch

voor de onderlinge betrekkingen op economisch gebied van belang zijn, hetzij dat de Fransch-Algerijnsche betalingsbalans verandert. De wijzigingen van de rekening der schatkist hebben in geen enkel opzicht een analoge betekenis als bijvoorbeeld de biljettenreserve van de Bank of England voor Groot-Brittannië. Is het dan niet te wenschen, dat de balans van een circulatiebank duidelijk is en elke post nauwkeurig zijn betekenis weergeeft?

Wekt het voorts geen bevreemding, dat, terwijl men zooveel hoort over samenwerking van centrale banken, de Banque de France bij dit stelsel tot stabilisatie van den wisselkoers tusschen moederland en kolonie geen rol heeft te vervullen? Zou hier werkelijk geen gelegenheid voor medewerking bestaan?

Wij gelooven wel, dat zulks het geval is, doch achten dit niet de juiste plaats om een hervormingsplan¹⁾ uiteen te zetten.

BOEKAANKONDIGING.

Organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders, door Dr. Ir. B. Bölger; H. D. Tjeenk Willink & Zoon, Haarlem.

Wanneer wij na een strengen winter op den eersten lentedag naar buiten gaan, dan voelen wij, dat de natuur ontwaakt, dan weten wij, dat krachten werkzaam zijn, die boom en veld in blad en bloem zullen zetten, maar uiterlijke kentekenen van dien groei bespeuren wij nog nauwelijks. Het is alles nog kaal en grauwwat wij zien en toch... een nieuwe lente, een nieuw geluid.

Het wil mij toeschijnen, dat men met zulk een overgangstijd het tijdperk der wereldgeschiedenis, waarin wij leven, kan vergelijken. Met den strengen winter van wereldoorlog en revolutie zijn oude vormen van onze maatschappij vergaan. Een kale, doode omgeving omringt ons. Geen overtuiging op godsdienstig gebied, die het bloed der martelaren doet vloeien. Geen felle strijd op politiek terrein, geen vlammeende hartstochten voor grootsche idealen.

En toch... een nieuwe lente, een nieuw geluid.

Onder dit oude, onder dit passielooze agnosticisme zijn krachten werkzaam, die wellicht het uiterlijk doode tot nieuwen bloei zullen kunnen brengen; nieuwe staatkundige problemen zijn in wording en in de ethiek en de religie klinken de eerste tonen van het gebeier van de ochtendklok.

In de maatschappij beginnen nieuwe problemen vorm te krijgen. Een van die problemen kan worden samengevat in de vraag, hoe de organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders zich zullen ontwikkelen. Ir. B. Bölger heeft dit onderwerp gekozen voor zijn proefschrift, ter verkrijging van den graad van doctor in de technische wetenschap aan de technische hoogeschool te Delft. Nu is Dr. Bölger geen onbekende in het organisatieleven; het onderwerp, waarop hij is gepromoveerd, is hem dus uit de praktijk van nabij bekend. Men kon dan ook van te voren verwachten, dat belangrijk werk door hem zou worden gepresteerd. Die verwachting is niet beschaamd. Zoals het den ingenieur en statisticus betaamt, richt hij zijn hoofdaandacht op het verkrijgen van systematisch gerangschikt feitenmateriaal en wij kunnen niet anders zeggen, dan dat wij bewondering hebben voor de duidelijke, veelomvattende en overzichtelijke wijze, waarop Dr. Bölger een beschrijving weet te geven van hetgeen er met betrekking tot de organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders op dit oogenblik bestaat. Wie een inzicht wil krijgen in de samenstelling en opbouw der werkgevers- en arbeidersorganisaties, wie iets wil weten over de officieele instellingen, waarin werkgevers en arbeiders samenwerken, wie kennis wil maken met de praktijk der collectieve arbeidsovereenkomst en de

¹⁾ „Die Bank” (Februari-aflevering van 1928) bevat mijn desbetreffende voorstellen.

moelijkheden, die zich voordoen bij het overleg tusschen patroons en gezellen in de verschillende vakken; wie nader op de hoogte wil komen van de verhoudingen bij de overheidsbedrijven en -diensten en bij de spoorwegen; wie in aanraking wil komen met de richtingen en wenschen, die in vakbeweging en politiek naar voren worden geschoven, kan met vrucht het werk van Dr. Bölger raadplegen. Hij heeft als het ware een encyclopaedie geschreven van de bouwstoffen, die in de levende maatschappij aanwezig zijn; een handboek, dat op den lessenaar van den student in het sociale leven niet mag ontbreken.

Waar Dr. Bölger echter verder gaat en uit dit geheel zijn samenvatting opbouwt en zijn conclusies trekt, vertoont hij m.i. niet zijn sterkste zijde. Dan komt hij trouwens — zooals hij zelf schijnt te voelen, daar die samenvatting maar een 60 bladzijden telt op een werk van bijna 500 pagina's — op een terrein, dat niet het terrein is van de exacte wetenschap, van de wetenschap der technische hoogeschool, van de wetenschap van den ingenieur en den statisticus. Dan gaat het immers niet meer over bouwen met dood materiaal, maar over dat wondere verschijnsel, dat ons iedere lente wordt geopenbaard. Dan beseft hij, dat hij leeft in een ongewisse wereld, waarvan de vormen veranderen, waarin gestalten en schijn gestalten als in een Walpurgisnacht dooreenwarrelen. Om in die wereld tot conclusie en samenvatting te kunnen komen is exacte feitenkennis alléén niet voldoende. Dan is noodig hetgeen in de Hermann und Dorothea van Goethe staat omschreven:

Denn der Mensch, der zur schwankenden Zeit auch
[schwankend gesinnt ist
Der vermehret das Uebel und breitet es weiter und
[weiter
Aber wer fest auf dem Sinne beharrt, der bildet der
[Welt sich.

Welnu, het wil mij voorkomen, dat deze visie op de toekomst bij den jongen doctor nog niet voldoende is ontwikkeld, zoodat hij bij het waarnemen van bepaalde tendenzen in de maatschappij zich te veel laat beïnvloeden door uiterlijke kentekenen. Wanneer hij de tegenwoordige maatschappij zich ziet voortbewegen in de richting van het socialisme, is hij te veel onder den indruk van cijfers, die den aanhang der vakbeweging uitdrukken, vergeet hij, dat in de wereld der gedachten op den duur het getal geen rol speelt, maar alleen de aan die gedachte inhaerente kracht. En dan zien wij, dat de zuiver socialistische gedachte van materialisme, historisch materialisme, meerwaardetheorie, massaverelendung en klassenstrijd een leeg omhulsel is geworden. Het socialisme is een oud woord, waarachter zich nieuwe gedachten gaan ontwikkelen, die aan het pure Marxisme geheel vreemd zijn. Dat de tegenstelling tusschen kapitalistische en socialistische maatschappij gaat vervagen moge waar zijn; dat de maatschappij zich zou bewegen in de richting van hetgeen men ook thans nog gemeenlijk onder socialisme verstaat, is m.i. beslist onjuist. Hoe dit echter ook zij, de man, die den zin der dingen wil verstaan, moet de feiten kennen. Welnu voor die — juist in onzen tijd — noodige kennis der feiten, heeft Dr. Bölger belangrijk werk geleverd.

P. W. J. H. CORT VAN DER LINDEN.

's-Gravenhage, 17 Mei 1929.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	April 1929		April 1928	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	57.664	f 3.843.213.000	53.264	f 3.463.149.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	44.273	„ 3.424.740.000	40.929	„ 3.101.515.000
	1.785	„ 11.597.000	1.377	„ 11.016.000

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.
(In duizenden gulden).

	Februari 1929		Februari 1928	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	141.277		131.240	
Bijschrijvingen	1.654.047	422.310	1.561.979	400.518
wegens:				
a. Stortingen	662.531	96.828	649.076	98.765
b. Overschrijvingen:				
1. van andere rek.	991.401	291.882	912.797	274.187
2. van Ned. Bank.	115	33.559	106	27.517
c. And. onderwerpen	—	41	—	49
Afschrijvingen	1.107.441	426.424	1.032.533	401.473
wegens:				
a. Chèques	232.206	71.997	223.054	68.325
b. Overschrijvingen:				
1. op andere rek.	865.147	291.882	799.590	274.187
2. naar Ned. Bank	962	62.504	904	58.923
c. And. onderwerpen	9.126	41	8.985	37.691
Gezamenlijk tegood op ult ^o		91.363		85.880
Bedrag der belegging ¹⁾		71.827		69.719

1) Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, te zamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.
OPEN MARKT.

	1929				1928	1927	1914
	1 Juni	27 Mei	20/25 Mei	13/18 Mei	28 Mei	30 Mei	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	5 ³ / ₂	5 ³ / ₂ -7 ¹ / ₁₆	5 ¹ / ₄ -3 ³ / ₈	5 ¹ / ₄ -3 ³ / ₈	4 ³ / ₈ -7 ¹ / ₁₆	3 ³ / ₄ -5 ⁵ / ₈	3 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₁₆
Londen Daggeld ..	3 ¹ / ₂ -4 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂ -6	4 ¹ / ₄ -5 ³ / ₄	3 ¹ / ₂ -5 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂ -4	2 ³ / ₄ -5	1 ³ / ₄ -2
Berlijn Daggeld ..	8 ¹ / ₂ -11	6 ¹ / ₂ -11 ¹ / ₂	7-10 ³ / ₄	8 ¹ / ₂ -11 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂ -9 ¹ / ₂	6-8 ¹ / ₂	—
New York Daggeld ¹⁾	6-1 ¹ / ₄	6-1 ¹ / ₄	6-7 ¹ / ₄	6-15 ¹ / ₄	5 ¹ / ₂ -6 ³ / ₄	4 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₄	1 ³ / ₄ -2 ¹ / ₂

1) Koers van 31 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York ^{*)}	Londen ^{*)}	Berlijn ^{*)}	Parijs ^{*)}	Brussel ^{*)}	Batavia ¹⁾
28 Mei 1929	2.48 ³ / ₄	12.06 ⁷ / ₁₆	59.29 ¹ / ₂	9.72 ³ / ₄	34.56	99 ³ / ₄
29 " 1929	2.48 ³ / ₄	12.06 ¹ / ₂	59.33	9.72 ³ / ₄	34.56	99 ³ / ₄
30 " 1929	2.48 ⁷ / ₈	12.07 ¹ / ₁₆	59.35	9.73	34.57 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
31 " 1929	2.48 ⁷ / ₈	12.06 ³ / ₄	59.32 ¹ / ₂	9.73	34.58 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
1 Juni 1929	2.48 ¹⁰ / ₁₆	12.06 ¹ / ₁₆	59.32	9.73 ¹ / ₄	34.58 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
3 " 1929	2.49	12.07 ¹ / ₈	59.36 ¹ / ₂	9.73 ¹ / ₄	34.58 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
Laagste d.w. ¹⁾	2.49 ¹ / ₁₆	12.06	59.26	9.71	34.53	99 ³ / ₄
Hoogste d.w. ¹⁾	2.49 ¹ / ₁₆	12.07 ³ / ₄	59.38	9.75	34.61	100
27 Mei 1929	2.48 ¹⁰ / ₁₆	12.06 ⁵ / ₈	59.29 ¹ / ₂	9.72 ³ / ₄	34.56 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
20 " 1929	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	2.48 ³ / ₄	12.10 ³ / ₄	59.26	9.75	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53¹/₈ en 7.21¹/₂.

Data	Stockholm ^{*)}	Kopen-hagen ^{*)}	Oslo ^{*)}	Helsing-fors ¹⁾	Buenos-Aires ¹⁾	Mon-treal ¹⁾
28 Mei 1929	66.53 ³ / ₄	66.27 ¹ / ₂	66.30	6.28	104 ³ / ₈	2.46 ³ / ₄
29 " 1929	66.52 ¹ / ₂	66.27 ¹ / ₂	66.30	6.25	104 ³ / ₈	2.46 ⁷ / ₈
30 " 1929	66.52 ¹ / ₂	66.30	66.32 ¹ / ₂	6.26	104 ³ / ₈	2.47 ¹ / ₈
31 " 1929	66.55	66.30	66.32 ¹ / ₂	6.24	104 ³ / ₈	2.47 ¹ / ₈
1 Juni 1929	66.55	66.30	66.32 ¹ / ₂	6.26	104 ³ / ₈	2.47 ¹ / ₈
3 " 1929	66.57 ¹ / ₂	66.32 ¹ / ₂	66.35	6.25	104 ³ / ₈	2.47 ¹ / ₈
Laagste d.w. ¹⁾	66.45	66.20	66.22 ¹ / ₂	6.20	104 ¹ / ₈	2.46 ³ / ₄
Hoogste d.w. ¹⁾	66.60	66.35	66.37 ¹ / ₂	6.30	105	2.47 ³ / ₄
27 Mei 1929	66.50	66.30	66.32 ¹ / ₂	6.28	104 ³ / ₈	2.46 ⁷ / ₈
20 " 1929	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 ¹ / ₂	105 ³ / ₈	2.48 ³ / ₄

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 30 April 1929 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto	
<i>Europa.</i>					
Londen *)	£	12.10 ³ / ₄	12.06 ¹ / ₁₆		%
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.32 ¹ / ₂		7 ¹ / ₂
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.73 ¹ / ₄		3 ¹ / ₂
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.58 ¹ / ₂		4
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.91 ³ / ₄		
Zürich *)	100 "	48.—	47.91 ¹ / ₂		3 ¹ / ₂
Praag	100 Kronen	7.37 ¹ / ₂	7.37		5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	34.96		7 ¹ / ₂
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.37 ¹ / ₂		8
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.47 ¹ / ₂		9 ¹ / ₂
Sofia	100 Leva	48.—	1.80		9
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.37		6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.20 ¹ / ₂		
Athene	100 Drachme	3.23	3.22		9
Milaan *)	100 Lira	13.09	13.02 ¹ / ₂		7
Madrid *)	100 Peseta	48.—	34.90		5 ¹ / ₂
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.11 ³ / ₁₆		8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.30		5
Oslo *)	100 "	66.67	66.32 ¹ / ₂		5 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 "	66.67	66.55		4 ¹ / ₂
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.65		
Warschau	100 Zloty	27.91	27.88		9
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.65		7
Riga (Letland) ...	100 Lat	48.—	47.90		6-7
Reval (Estland) ...	100 Estl. Kr.	66.67	66.30		7 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	6.25 ¹ / ₂		7
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85		
Danzig	100 Gulden	48.42	48.30		6
<i>Amerika.</i>					
New-York *)	\$	2.4878	2.48 ¹ / ₁₆		5
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.47 ³ / ₈		
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.18 ¹ / ₂		3
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹ / ₂	1.04 ³ / ₈		4
La Paz (Bolivia) ..	Boliviano	0.9080	0.90		
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ³ / ₄	0.29 ³ / ₈		6 ¹ / ₂ -7 ¹ / ₂
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 ¹ / ₂		7
Bogota (Columbia) .	Peso	2.42	2.39 ¹ / ₂		
Quito (Ecuador) ..	Sucre	1.21	1.049		
Lima (Peru)	Per. £	12.10 ³ / ₄	10.27		
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.44		
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 ¹ / ₂		
Paramaribo	Gulden	1.—	0.9770		
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 ¹ / ₂		
San José (C. Rica)	Colon	1.16	0.62		
Guatemala	Quetzal	2.48 ³ / ₄	2.48 ³ / ₄		
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 ³ / ₄	2.45 ³ / ₈		
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.21		
<i>Azië.</i>					
Calcutta	Rupee	0.91	0.90		6
Batavia	Gulden I.C.	1.—	0.99 ³ / ₄		4 ¹ / ₂
Kobe	Yen	1.24	1.10 ¹ / ₂		5.48
Hong Kong	Dollar	—	1.207		
Shanghai	Taël	—	1.459		
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.39 ³ / ₈		
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.21		
Bangkok	Baht	1.10	1.12 ¹ / ₂		
Teheran (Perzië) ..	Kran	—	0.23 ³ / ₈		
<i>Afrika.</i>					
Kaapstad	£	12.10 ³ / ₄	12.04		5 ¹ / ₂
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.38		
<i>Australië.</i>					
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ³ / ₄	12.01		
Nieuw Zeeland	£	12.10 ³ / ₄	12.01		

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. §) 1 Belga = 5 frank.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
28 Mei 1929	4,85	3,91	23,83½	40,20½
29 " 1929	4,85½/82	3,91½	23,87½	40,20
30 " 1929	—	—	—	—
31 " 1929	4,847/8	3,91½	23,84½	40,19
1 Juni 1929	4,847/8	3,907/8	23,84	40,17½
3 " 1929	4,85½/16	3,91	23,84	40,16
4 Juni 1928	4,88½/16	3,93½	23,93	40,38
Muntpariteit...	4,8667	3,9108	23,81½	40½/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Mei 1929	25 Mei 1929	27 Mei Laagste	1 Juni '29 Hoogste	1 Juni 1929
Alexandrië ..	Piast. p. £	97½	97½	977/16	979/16	97½
Athene ...	Dr. p. £	3747/8	3747/8	374¾	375¾	375
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/103/8	1/10¾	1/103/8	1/103/8	1/103/8
Budapest ...	Pen. p. £	27.84½	27.83	27.82	27.85	27.83
B. Aires ...	d. p. \$	47¾	473/16	473/16	477/32	475/32
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/569/64	1/567/64	1/565/64	1/529/32	1/527/32
Constantin ...	Piast. p. £	997½	997½	990	1.015	1.007½
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/113/8	1/113/8	1/11	2/03/16	1/11½
Kobe ...	Sh. p. yen	1/103/8	1/103/8	1,927/32	1/107/8	1,97/8
Lissabon ...	Escu. p. £	108½	108½	108	108½	108½
Mexico 1) ...	\$ per £	10.12½	10.12½	10.00	10.25	10.12½
Montevideo	d. per £	48¾	48¾	477/8	48½	481/8
Montreal ...	\$ per £	4.88	4.88½/8	4.88½	4.891/8	4.88½/8
R.d. Janeiro	d. per Mil.	513/16	57/8	555/64	557/64	57/8
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/511/32	2/53/8	2/4¾	2/53/8	2/51/32
Singapore ...	id. p. \$	2/349/64	2/351/64	2/323/32	2/327/32	2/351/64
Valparaiso 2) ...	\$ p. £	39.54	39.53	39.52	39.60	39.60
Warschau ...	Zl. p. £	433/16	433/16	433/16	437/16	433/16

1) In het vervolg worden de Mex. \$ niet meer in penc. doch in £ genoteerd. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	N.York 2)
27 Mei 1929..	247/8 533/8
28 " 1929..	245/8 531/8
29 " 1929..	245/8 53½
30 " 1929..	2411/16 —
31 " 1929..	249/16 527/8
1 Juni 1929..	245/8 523/8
2 Juni 1928..	271/16 60¾
20 Juli 1914..	2411/16 59

GOUDPRIJS 3)

Londen	
27 Mei 1929....	84/11½
28 " 1929....	84/11
29 " 1929....	84/11½
30 " 1929....	84/11½
31 " 1929....	84/11½
1 Juni 1929....	84/11½
2 Juni 1928....	84/11
20 Juli 1914....	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Mei 1929	31 Mei 1929
Saldo bij de Ned. Bank.....	f 6.050.461,25	f 3.502.650,90
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 518.213,83	" 63.332,44
Voorschot op ultimo April '29 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting.....	" 37.096.225,32	" 37.096.225,32
Voorschotten aan Suriname.....	" 9.909.330,45	" 10.133.512,91
Id. aan Curaçao.....	" 220.008,95	" 230.404,94
Kasvord. weg. creditverst. a/n. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand..	" 146.181.271,77	" 145.101.335,29
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen.....	" 25.611.878,16	" 20.713.803,48
Vordering op het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds 2).....	" 749.952,78	" 566.228,43
Vordering op andere Staatsbedrijven 2).....	" 3.522.578,72	" 3.522.578,72
Verplichtingen.		
Voorschot door de Nederl. Bankingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt..	—	—
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 115.529.000,—	f 114.679.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 45.490.000,—	" 45.490.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank..	—	—
Daggeldleeningen.....	—	—
Zilverbons in omloop.....	" 11.558.382,—	" 11.685.443,50
Schuld aan Ned.-Indië.....	" 6.593.379,05	" 4.336.884,84
Id. aan het Alg. Burg. Pensioenfonds 2).....	—	—
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2).....	" 49.181.939,41	" 48.505.238,95
Id. aan andere Staatsbedrijven 2).....	" 1.815.000,—	" 1.915.000,—
Id. aan diverse instellingen 2).....	" 12.077.630,67	" 12.120.849,03

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. 2) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	25 Mei 1929	1 Juni 1929
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas.....	f 6.512.000,—	f 3.731.000,—
Saldo bij de Javasche Bank.....	—	" 2.439.000,—
Verplichtingen:		
Betaalmiddelen in 's Lands Kas.....	—	—
Waarvan Muntbiljetten.....	—	—
Muntbiljetten in omloop.....	" 47.420.000,—	" 47.148.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds..	" 2.826.000,—	" 2.826.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postnaarbank	" 789.000,—	" 691.000,—
Voorschot van de Javasche Bank....	" 333.000,—	—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Juni 1929

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 69.929.860,81 Bijbnk. " 4.375.314,31 Ag. sch. " 13.858.597,41	f 88.163.772,53
Papier o. h. Buitentl. in disconto	Idem eigen portef. f 171.536.581,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	171.536.581,—
Beleeningen	Hfdbk. f 52.784.714,38 incl. vrsch. Bijbnk. " 9.209.979,— in rek.-crt. Ag. sch. " 50.859.661,02	f 112.854.344,40
Op Effecten	f 109.247.444,40	—
Op Goederen en Spec.	f 3.606.900,—	112.854.344,40
Voorschotten a. h. Rijk	—	1.026.181,39
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 86.097.930,— Muntmat., Goud " 370.803.102,09	f 436.901.032,09
Munt, Zilver, enz.	" 21.403.171,74	—
Muntmat., Zilver ..	—	458.304.203,83 1
Belegging 1/3 kapitaal, reserves en pensioenfondsen	—	24.946.912,13
Gebouwen en Meub. der Bank	—	5.000.000,—
Diverse rekeningen	—	35.077.631,40
		f 896.909.626,68
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefondsen	—	7.157.903,12
Bijzondere reserve	—	8.000.000,—
Pensioenfondsen	—	5.885.246,91
Bankbiljetten in omloop	—	825.677.370,—
Bankassigtiën in omloop	—	1.080.597,77
Rek.-Cour. { Het Rijk f — saldo's: { Anderen " 18.147.624,08	—	18.147.624,08
Diverse rekeningen	—	10.960.884,80
		f 896.909.626,68
Beschikbaar metaalsaldo	f 119.875.386,96	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	—	299.688.467,40

1) Waarvan in het buitenland f 23.890.447,18

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo 1)	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
3 Juni '29	66.098	370.803	825.677	19.228	119.875	54
27 Mei '29	66.209	370.803	796.883	30.457	127.269	55
21 " '29	66.220	370.805	808.411	20.311	125.999	55
13 " '29	66.221	370.817	826.672	16.047	119.835	54
6 " '29	66.225	370.817	850.429	16.717	110.467	53
29 Apr. '29	66.491	365.712	840.394	27.679	105.739	52
4 Juni '28	67.616	367.469	811.834	34.961	289.607	54
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
3 Juni 1929	88.164	—	112.854	171.537	35.078
27 Mei 1929	96.011	—	98.428	160.715	35.166
21 " 1929	110.535	—	103.850	152.517	35.882
13 " 1929	131.959	—	110.170	137.329	37.455
6 " 1929	143.035	—	134.148	121.744	41.604
29 Apr. 1929	172.259	30.000	123.672	89.382	45.682
4 Juni 1928	57.484	—	109.161	196.397	40.880
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van 1/3 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
27 April 1929	811	1.618	664	991	302
20 " 1929	810	1.495	746	1.006	282
13 " 1929	810	1.510	735	1.008	399
6 " 1929	821	1.614	764	1.015	343
30 Maart 1929	831	1.664	662	1.031	345
28 April 1928	1.090	1.658	543	816	450
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opesch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
1 Juni 1929	185.700		302.400	37.600	49.700
25 Mei 1929	184.100		300.400	34.100	50.300
18 " 1929	184.300		305.100	28.700	50.780
4 Mei 1929	162.201	22.353	302.791	35.336	49.304
27 Apr. 1929	167.183	21.248	299.717	37.682	53.471
20 " 1929	167.507	19.136	301.855	37.863	50.756
13 " 1929	167.253	18.448	306.180	35.681	48.957
2 Juni 1928	174.251	16.808	306.429	44.011	121.311
4 Juni 1927	185.190	28.714	311.922	55.067	141.266
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
1 Juni 1929		141.400		***	55
25 Mei 1929		134.000		***	55
18 " 1929		132.300		***	55
4 Mei 1929	8.029	26.941	76.457	42.297	55
27 Apr. 1929	7.873	26.915	72.162	41.717	56
20 " 1929	7.760	27.708	71.375	47.042	55
13 " 1929	7.912	28.113	73.354	52.123	54
2 Juni 1928	14.825	19.128	68.339	64.042	55
4 Juni 1927	14.342	21.399	62.645	59.634	58
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/16 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securitites Disc. and Advances	Securitites
29 Mei 1929	163.270	360.107	62.361	8.151	22.423
22 " 1929	162.747	362.364	59.627	6.916	20.119
15 " 1929	161.861	362.811	58.329	9.586	17.747
8 " 1929	160.880	362.794	57.419	11.607	15.706
1 " 1929	158.766	361.371	56.845	9.286	15.784
24 Apr. 1929	156.541	357.278	58.766	10.950	15.613
30 Mei 1928	162.902		135.985		53.985
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers	Other Accounts	Reserve	Dek-kings-perc. 2)
29 Mei '29	40.032	24.341	56.349	35.269	63.163	54 ^{13/32}
22 " '29	38.487	15.300	57.507	35.315	60.384	55 ^{18/16}
15 " '29	37.817	9.291	61.071	36.079	59.050	55 ^{13/32}
8 " '29	39.782	8.680	63.223	35.532	58.086	54
1 " '29	45.352	10.939	60.689	38.474	57.395	52 ^{28/32}
24 Apr. '29	44.257	18.318	58.433	35.655	59.264	52 ^{23/32}
30 Mei '28	28.967	22.284		89.568	46.668	41 ^{1/2}
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

1) Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. 2) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
24 Mei '29	35.590	732	7.893	25.241	18.406	2.322	3.200
17 " '29	36.534	732	7.942	24.513	18.400	2.368	3.200
10 " '29	36.525	732	7.988	24.225	18.387	2.415	3.200
3 " '29	36.462	732	8.045	24.849	18.372	2.440	3.200
25 Mei '28	5.543	343	61	2.072	13	1.848	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti-culieren
24 Mei '29	5.769	1.525	62.654	5.821	6.167	7.521
17 " '29	5.769	1.468	62.864	5.635	6.252	6.744
10 " '29	5.798	1.825	63.420	5.362	6.166	6.816
3 " '29	5.798	1.784	63.828	5.333	5.954	7.097
25 Mei '28	—	30.924	58.995	180	—	10.512
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Mei 1929	1.764,6	59,1	146,5	2.403,4	97,2
15 " 1929	1.764,8	59,3	56,1	2.568,5	216,5
7 " 1929	1.765,6	59,9	53,6	2.783,5	208,7
30 Apr. 1929	1.891,6	172,7	99,3	2.790,2	262,1
23 " 1929	2.178,9	163,0	39,9	2.239,4	41,0
23 Mei 1928	2.040,7	85,6	229,5	2.035,2	27,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Mei 1929	92,9	589,5	4.006,2	642,3	300,5
15 " 1929	92,9	588,8	4.167,3	648,5	297,7
7 " 1929	92,9	514,0	4.442,4	584,8	294,8
30 Apr. 1929	92,9	535,4	4.631,5	585,1	290,6
23 " 1929	93,0	541,3	3.918,9	769,3	262,6
23 Mei 1928	94,0	553,7	3.821,6	675,1	195,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Mei, 30, 23 April '29, 23 Mei '28, resp. 63; 49; 43; 9; —; 60 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1929	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. a.d. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
30 Mei	963	491	44	744	55	345	2.498	12	90
23 "	963	462	44	743	46	343	2.452	27	81
15 "	962	460	44	731	45	342	2.477	6	61
8 "	962	455	44	733	41	342	2.470	10	58
2 "	962	455	44	720	53	342	2.468	25	45
31 Mei ¹⁾	780	476	44	543	97	391	2.155	26	114

1) 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel. Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Mei '29	2.838,1	1.394,2	173,4	914,6	146,1
8 " '29	2.840,9	1.372,0	171,3	962,0	157,2
1 " '29	2.812,0	1.378,6	173,7	985,8	170,4
24 Apr. '29	2.798,6	1.348,4	174,8	974,5	141,2
17 " '29	2.779,5	1.358,6	176,5	994,3	141,0
10 " '29	2.774,8	1.340,5	175,8	963,5	157,3
16 Mei '28	2.640,8	1.225,6	160,8	807,4	347,3

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
15 Mei '29	155,8	1.646,7	2.365,5	156,3	70,7	75,1
8 " '29	149,5	1.663,7	2.389,2	156,2	70,0	74,3
1 " '29	150,7	1.663,6	2.410,4	156,0	69,0	73,3
24 Apr. '29	149,8	1.652,6	2.350,1	155,9	69,9	74,3
17 " '29	161,4	1.653,2	2.379,8	155,1	68,9	73,3
10 " '29	166,1	1.657,7	2.339,8	154,9	69,4	73,8
16 Mei '28	262,3	1.583,1	2.434,2	139,2	65,7	69,7

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 Mei '29	684	16.256	5.841	1.682	19.874	6.771
1 " '29	703	16.451	5.875	1.702	20.137	6.760
24 Apr. '29	698	16.388	5.871	1.658	19.900	6.775
17 " '29	729	16.431	5.909	1.671	20.062	6.779
10 " '29	706	16.454	5.939	1.672	20.099	6.789
9 Mei '28	643	15.897	6.647	1.804	20.862	6.948

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 Juni 1929.

De internationale fondsenmarkten hebben in de achter ons liggende berichtswEEK den invloed ondergaan van twee belangrijke factoren, nl. de onderhandelingen te Parijs betreffende de Duitse schadeloosstelling en de verkiezingen in Engeland. Voor de beurs te New York zijn hierbij nog enkele andere omstandigheden gekomen. In den aanvang van de berichtswEEK viel daar ter plaatse een nogal scherpe daling van het koerspeil op te merken, welke te voorschijn is geroepen door de lage tarweprijzen en door de vrees, dat de politiek van deflatie van den Federal Reserve Board haar uitwerking op den economischen toestand des lands zou doen gevoelen. Vooral aandelen in automobielfabrieken en in landbouwmachines hebben hieronder te lijden gehad, omdat men meende, dat de landbouwdistricten in de eerste plaats vermindering van koopkracht te zien zouden geven. Later is echter een vrij krachtig herstel gevolgd, ten deele te voorschijn geroepen door den lagen koers voor „call money”, welke een niveau bereikte, dat in 1929 bijna nog niet was voorgekomen. Vooral spoorwegaandelen waren gezocht, in verband met gunstige beschouwingen omtrent de toekomst dezer ondernemingen, nu het Hooggerechtshof den weg voor een hoogere waardeering der spoorwegbezittingen vrij heeft gemaakt.

Te Londen heeft gedurende de gansche week een kalme en niet zeer opgewekte stemming bestaan. Het vooruitzicht op de verkiezingen heeft den ondernemingslust niet kunnen aanwakkeren en toen deze tot het verleden behoorden, bestond ook nog niet veel animo, gezien de verliezen door de regeringspartij geleden. Toch was de ondertoon geenszins lusteloos. Voor beleggingspapieren bestond zelfs vrij goede vraag; de aanvankelijke daling ter beurze van Wallstreet heeft den indruk gewekt, dat de periode van overgrote speculatie tot het verleden behoorde en dat de druk op den wisselkoers, welke hiermede in verband heeft bestaan, zou verdwijnen.

Te Berlijn was de fondsenmarkt in den aanvang van de week tamelijk ongeanimeerd. Hierin is echter een aanmerkelijke verandering gekomen, toen de berichten uit Parijs deden zien, dat de conferentie der deskundigen vermoedelijk tot een gunstig resultaat zou komen. Toen dit inderdaad het geval bleek te zijn, werden omvangrijke kooporders, ook voor buitenlandsche rekening, uitgevoerd, zoodat een krachtige koersverbetering haar intrede heeft kunnen doen. Op den voorgrond stonden hierbij aandelen I. G. Farbenindustrie, Reichsbank, etc.

Te Parijs heeft een lusteloze stemming de overhand gehad. De uitslag van de conferentie der deskundigen heeft niet overal bevrediging gewekt en men was bovendien niet gerust op de ontwikkeling van de geldmarkt te New York. Men vreesde, dat een eventuele discontoverhoging daar ter plaatse haar uitwerking te Parijs zou doen gevoelen. In verband met één en ander was de markt nogal blootgesteld aan aanvallen van de contramine, welke weliswaar een zekere reactie in het leven hebben geroepen, doch geen buitengewonen invloed hebben gehad. Dit werd als bewijs voor den innerlijk sterken toestand van de markt beschouwd.

Ten onzent zijn het slechts enkele afdelingen geweest, welke naar voren zijn getreden. Over het algemeen heeft de handel zich binnen zeer enge grenzen bewogen. Ook de *beleggingsafdeeling* was rustig, met nauwelijks en-

kele wijzigingen voor inheemsche soorten, doch met een betere houding voor Duitse obligaties. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 103⁹/₁₆, 103¹⁵/₁₆; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99⁰/₁₆, 99⁸/₁₆; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 96¹⁵/₁₆, 97; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 83, 81¹/₈; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 104¹⁵/₁₆, 105³/₁₆.

Het sterkst hebben *aandelen in industriële ondernemingen* de aandacht getrokken. De courante soorten hebben bijna alle een verbetering, in sommige gevallen zelfs een aanzienlijke verbetering, kunnen behalen. De mededeeling, dat een samensmelting van de belangen van de Enka en de Vereenigde Glanzstoff Fabriken tegemoet kan worden gezien, heeft omvangrijke vraag voor alle kunstzijdesoorten te voorschijn geroepen. Naar verhouding was de koersverbetering het sterkst voor de dépot certificaten Maekubee, omdat hieromtrent bovendien verluidde, dat de Enka gebruik zou maken van haar recht, deze certificaten in te wisselen in aandelen harer eigen onderneming. Voortolgens waren aandelen Calvé-Delft en certificaten Margarine Unie gezocht. Ook aandelen Philips werden in groote posten uit de markt genomen. Een uitzondering vormden aandelen Küchenmeister's Internationale Maatschappij voor Accoustiek, welke, na de zeer krachtige koersverheffing van de laatste weken, een gevoelige reactie te zien hebben gegeven. Calvé-Delft (C. v. A.): 208³/₄, 220 (ex div.); Centrale Suiker Mij.: 65³/₄, 65¹/₄; Holl. Kunstzijde Ind.: 195, 208³/₄; Hollandia Melkprod.: 143, 135¹/₂ (ex div. ad 6 pCt.); Int. Viscose: 88¹/₄, 97; Maekubee: 126¹/₂, 144; Margarine Unie: 452³/₈, 470¹/₂; Ned. Kunstzijdefabriek: 391, 397 (ex div. ad 18 pCt.); Philips Gloeilampenfabr. (Gem. Bez. v. Aand.): 769³/₄, 804³/₈; Küchenmeister's Accoustiek: 268, 237; Ougrée Marihaye: 377¹/₂, 385; Separator: 147¹/₂ (ex div.); Zweedsche Lucifer Mij.: 357¹/₂, 367³/₄.

De aandacht is voorts gevallen op *aandelen in mijnbouwondernemingen* en wel in het bijzonder op aandelen Boeton. De overige soorten uit deze rubriek hebben zich volkomen op den achtergrond bewogen. Alg. Exploratie Mij.: 212¹/₄, 216³/₄; Billiton 1c Rubriek: 575; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 97¹/₂, 97³/₈; Redjang Lebong: 154¹/₂, 163; Singkep Tin Mij.: 283, 285; Boeton Mijnbouw Mij.: 323, 357¹/₂.

Aandelen in petroleumondernemingen waren gedurende het grootste deel van de berichtswEEK vrijwel verlaten en er bestond eerder eenige neiging tot achteruitgang. Tegen het slot is nochtans vrij goede vraag voor aandelen Koninklijke ontstaan, zoodat een lichte koersverbetering kon intreden. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 380, 383¹/₂; Kon. Ned. Petr. Mij.: 391¹/₄, 396³/₄; Perlak Petroleum: 213⁷/₈, 215; Peudawa: 38¹/₂; Marland Oil: 35²⁵/₃₂, 35¹/₈.

De *tabakmarkt* heeft over het algemeen een ongunstig verloop gehad. Voor de meeste soorten bestond een gedrukte stemming en waar dit niet het geval was, kon toch geen vraag van eenige beteekenis worden opgemerkt. Een uitzondering dient te worden gemaakt voor aandelen Deli Maatschappij, welke na de declaratie van het dividend eenigen vooruitgang toonden. Klaarblijkelijk had men ter beurze de verwachtingen omtrent de uitkeering over 1928 lager gespannen. Arendsburg: 532, 516; Deli Batavia Mij.: 416¹/₄, 402; Deli Mij.: 416³/₄, 414¹/₂; Ngoepit: 340, 333; Oostkust: 166¹/₂, 168; Senembah: 459, 456.

Rubberaandelen hebben geen aandacht getrokken. De variaties van den rubberprijs waren te gering om eenige stimulans te kunnen vormen en overigens waren er geen

INDUSTRIËELE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIJN PARIJS KOPENHAGEN
 MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.— VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

gegevens, waardoor ingrijpen gerechtvaardigd had kunnen worden. Amsterdam Rubber: 262¼, 263¼; Deli Batavia: 169¼, 169½; Hessa Rubber: 346, 345; Indische Rubber: 251, 257; Java Caoutchouc: 146, 142; Kali Telepak: 276, 275; Kendeng Lemboe: 355; Majanglanden: 246; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 231, 246; R'dam Tapanoeli: 105, 102½; Serbadjadi: 190¼, 190; Sumatra Caoutchouc: 151½, 157; Sumatra Rubber: 204¼, 198¼; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 154½, 150¼; Intercont. Rubber: 9¼₃₂, 9½.

Ook voor *suikeraandeelen* bestond niet de minste belangstelling. In de meeste minder courante soorten kon veelal geen notering tot stand worden gebracht, terwijl ook in aandelen H.V.A. bijna niets werd omgezet. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 160¼, 160½; H.V.A.: 650, 655; Javasche Cultuur Mij.: 356¼, 351; Maron: 225, 235; Moormann: 286, 273 (ex div. ad 20 pCt.); Ned.-Ind. Suiker Unie: 242, 242½; Sindanglaet: 398, 400; Suiker Cultuur Mij.: 230; Tjepper: 740, 760; Tjeweng Lestari: 206, 190 (ex div. 13 pCt.).

De *scheepvaartafdeeling* was stil, doch met eenige neiging tot verbetering. Holland-Amerika Lijn: 62, 64; Java-China-Japan Lijn: 142, 143¼; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 89½, 89½; Ned. Scheepv. Unie: 218¼, 219; Nievelt Goudriaan: 94½, 94½; Solleveld: 40¼, 41¼; Stoomv. Mij. Nederland: 187½, 190.

Bankaandeelen waren verdeeld, doch met kleine koersverschillen. Amsterdamsche Bank: 194, 185¼ (ex div. ad 9½ pCt.); Holl. Bank v. Zuid-Amerika: 86¼, 85; Incasso Bank: 119; Javasche Bank: 311; Koloniale Bank: 238, 237; Ned.-Ind. Handelsbank: 166, 171½; Ned. Handel Mij. (C. v. A.): 184½, 172½ (ex div. ad 10 pCt.); R'damsche Bankverg.: 108½, 109½; Twentsche Bank: 139, 140.

De *Amerikaansche afdeeling* heeft zich met kleinen handel aangesloten aan de aanwijzingen van Wallstreet, met het gevolg, dat in vele soorten een verbetering, in vergelijking met de vorige week, kon intreden. Anaconda Copper: 198¼, 207½; Studebaker: 77, 79¼; U. S. Leather: 20¼₁₆, 24¼; U. S. Steel Corp.: 164¾, 167¾; Atchison Topeca: 204, 223; Baltimore & Ohio: 122½ (ex claim ad f 51); Erie: 70½, 76¾; Missouri Kansas & Texas: 46¼, 49; St. Louis & San Francisco: 116¼, 118½; Union Pacific: 215, 224; Wabash Railway: 62, 65½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

4 Juni 1929.

De tarwe-markt is deze week weder zeer flauw geweest met verdere prijsdalingen, waarop echter aan het einde der week, het eerst in Canada een herstel is gevolgd. Zooals nu reeds zoo langen tijd het geval is, lag de oorzaak voor de flauwe marktstemming ook nu weder in de groote hoeveelheden tarwe, welke nog in de uitvoerlanden beschikbaar zijn, te zamen met goede vooruitzichten voor de nieuwe te velde staande oogsten. De druk, die uitgaat van de nog van het vorige jaar overgebleven voorraden, was wel het sterkst in de Vereenigde Staten. Men heeft daar tot voor kort de hoop gekoesterd, dat er een verbetering in de tarweprijzen zou intreden en daarom bleven in de Vereenigde Staten de prijzen steeds te hoog om in concurrentie met Argentinië en Canada export mogelijk te maken. Eerst werd blijkbaar eenigszins vaag gedacht aan de mogelijkheid, dat de een of andere onverwachte gebeurtenis hogere prijzen zou veroorzaken, later verwachtte men schade in Europa en Amerika ten gevolge van den kouden winter en ten slotte werd er gerekend op regeeringssteun. Van dit alles kwam echter niets uit, en nu kwam de tarweprijs zeer veel lager dan in de eerste maanden na het binnenhalen van den oogst, zonder dat er veel kans bestaat om het surplus tijdig vóór het binnenkomen der nieuwe tarwe te exporteeren. Evenzeer als in de Vereenigde Staten zijn namelijk ook in Canada en Argentinië de tarweprijzen blijven dalen, al is dan ook in Canada de druk, welke van de groote voorraden uitgaat, niet zoo groot als in de Unie. Canada heeft namelijk gedurende herfst en winter zeer veel tarwe geëxporteerd. Argentinië echter was deze week weder dringend met tarwe aan de markt en de zichtbare voorraden ondergaan er nog geen vermindering. Wel is deze week heel wat minder tarwe uit Argentinië afgeladen dan in den laatsten tijd het geval is geweest, doch waarschijnlijk heeft die afname in niet geringe mate samengehangen met de twee feestdagen, welke in de afgelopen verscheppingsweek zijn voorgekomen. In de eerste helft der week, toen aan alle overzeesche termijnmarkten de prijzen voortdurend daalden en op het voorbeeld van den Mei-termijn ook Juli-tarwe te Chicago tot

flink beneden 1 dollar per bushel kwam, was in Europa de kooplust slecht, omdat aan de mogelijkheid van nog verdere prijsdaling gedacht werd. Aan de droogte, waarover in de vorige week in vrijwel alle belangrijke productielanden geklaagd werd, kwam namelijk een einde. Zowel Australië als Canada meldden flinken regenval en ook uit Argentinië kwamen berichten over eenigen neerslag, al werd die dan ook onvoldoende genoemd voor de voltooiing van den uitzaai. Ook uit Europa kwamen steeds betere berichten over het te velde staande graan. In Duitschland en Centraal-Europa, waar men lang wegens lage temperatuur en droogte klaagde over achterstand in de ontwikkeling van het gewas, is belangrijke verbetering ingetreden. In Frankrijk is in sommige streken de stand nog niet zeer bevredigend, maar over het geheel schijnt men toch in Frankrijk niet te klagen te hebben. Uit Zuid-Oostelijk Europa zijn de berichten zeer gunstig. Zowel in Roemenië als in Zuid-Slavië en Hongarije staat het graan er uitstekend bij, al wordt dan ook in laatstgenoemd land minder tarwe verwacht dan de zeer groote oogst van het vorige jaar, omdat gedurende den winter ongeveer 15 pCt. van den uitzaai verloren moet zijn gegaan. Zeer goed zijn na den regenval de berichten uit Canada, waar bovendien de uitzaai ruim 1 miljoen acres (ongeveer 5 pCt.) grooter schijnt te zijn dan in 1928. In de Vereenigde Staten wordt de opbrengst der wintertarwe particulier geraamd op 635 miljoen bushels tegen 579 miljoen bushels in 1928. Voor klachten over insectenschade, overstromingen, droogte, etc., welke ook deze week nog in de Amerikaansche berichten voorkwamen, schijnt dus weinig grond te bestaan. Evenals in de vorige week viel ook nu weder geen enkele hausse-factor aan te wijzen, afgezien dan van de mogelijkheid van een prijsherstel als natuurlijke reactie op de groote prijsdaling van den laatsten tijd. De Canadeesche tarwepool vooral scheen zulk een herstel als waarschijnlijk te beschouwen, want tot de weder gedaalde prijzen was zij nauwelijks aan de markt. Werkelijk is aan het einde der week een prijsverbetering ingetreden. De vraag in Europa liet zich ten slotte weder meer gelden en blijkbaar hebben in verschillende invoerlanden de lage prijzen den kooplust weder doen herleven. Reeds in de eerste helft der week kwam in Engeland een enkele dag voor met meer zaken. Toen was echter de prijsdaling nog niet ten einde, maar toen ook het vasteland kort daarna meer kooplust ging toonen schepte men in Amerika blijkbaar weder moed, zoodat op 31 Mei te Winnipeg reeds een flink herstel intrad. Chicago was op dien dag nog zeer flauw, maar op 1 en 3 Juni stegen toch ook daar de prijzen vrij aanzienlijk. Onder de toenemende hoeveelheden tarwe, welke in de laatste dagen naar Europa verkocht zijn, bevond zich namelijk ook vrij wat Hardwinter van den ouden oogst, terwijl ook nieuwe oogst op Juli en Augustus afluiging vrij geregeld werd gekocht. Ook Nederland deed aan die zaken mede en kocht tevens flinke hoeveelheden Plata-tarwe. Van meer belang was het, dat ook Duitschland weder zulke inkoopten deed evenals België en ondanks de verhooging der invoerrechten ook Frankrijk. Naast inlandsche tarwe kan men het daar namelijk zonder buitenlandse soorten niet stellen. Tot de prijsstijging aan de termijnmarkt te Winnipeg op 1 Juni schijnt ook de tarwepool te hebben meegewerkt door als koper op te treden. De wereldverscheppingen van tarwe zijn deze week niet groot geweest ten gevolge van het kleine Argentijnsche aandeel. De naar Europa stoomende voorraad bleef dan ook onveranderd. Verscheppingen naar niet-Europesche destinaties waren weder klein en zullen dat, nu daarheen slechts zeer weinig zaken worden gedaan, voorloopig wel blijven. Winnipeg was op 3 Juni gesloten, doch na het prijsherstel op 31 Mei en 1 Juni sloot tarwe daar nog 2½ a 3½ dollarcent per 60 lbs. lager dan op 27 Mei. Uitermate vast was op 3 Juni Chicago, zoowel als natuurlijke reactie op de prijsdaling als wegens de betere Europeesche vraag en stijgende kans op regeeringsmaatregelen tot herstel van den graanprijs. De tarweprijzen stegen te Chicago ongeveer 5½ cent en de markt sloot 2 a 2½ cent hooger dan een week tevoren. Argentinië volgde de Noord-Amerikaansche prijsbeweging en op 3 Juni waren de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario aanzienlijk hooger. Zij sloten echter nog 5 a 10 centavos per 100 KG. lager dan een week tevoren.

Uitermate flauw is ook de markt voor rogge deze week geweest. Niet slechts zijn aan de termijnmarkt te Chicago de prijzen hevig gedaald, al trad ook reeds op 1 Juni een flink herstel in, doch voor Europa was het vooral van betekenis, dat Duitschland en Polen, die nog veel rogge van den laatsten oogst hebben overgehouden, voortdurend lager aan de markt kwamen. Naar naburige

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Mei/1 Juni 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	26 Mei/1 Juni 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	30.979	673.028	909.533	1.140	52.509	30.254	725.537	939.787
Rogge	3.052	78.970	83.293	—	—	—	78.970	83.293
Boekweit	50	11.368	10.026	—	—	—	11.368	10.026
Mais	9.029	296.568	399.312	2.181	94.684	91.987	391.252	491.299
Gerst	9.062	170.164	139.951	—	1.521	3.540	171.685	143.491
Haver	1.924	89.373	74.032	389	2.418	210	91.791	74.242
Lijnzaad	3.562	64.561	96.415	12.409	165.015	169.298	229.576	265.713
Lijnkoek	5.305	101.074	88.773	—	250	1.184	101.324	89.957
Tarwemeel	495	38.195	49.172	778	13.348	18.698	51.543	67.870
Andere meelsoorten	453	8.357	5.590	—	—	—	8.357	5.590

landen, waarbij ook Nederland, heeft dat wel geregeld zaken met zich gebracht, doch van grooten omvang waren die niet, omdat in Nederland de vraag voor buitenlandsche rogge slecht is. Uit Noord-Amerika waren de verschepingen van rogge weder zeer klein, doch van Argentinië werd weder meer rogge afgeladen dan in de vorige week, toen er bijna geen Argentijnsche rogge ter verscheping kwam. Op 3 Juni was te Chicago ook rogge zeer vast en veel hooger, doch de markt sloot er nog een kleinigheid beneden het niveau van 27 Mei, nadat intusschen een verlaging van 5 dollarcent per 56 lbs. had plaats gevonden.

Ook voor maïs zijn de prijzen deze week weder verder gedaald. Uit Argentinië is gedeeltelijk ten gevolge van de twee feestdagen aanmerkelijk minder maïs verscheept dan in de voorafgaande weken, doch de naar Chicago stoomende voorraad nam weder toe, zoodat die op 1 Juni 3.5 miljoen quarters bedroeg, tegen 2.9 miljoen op den overeenkomstigen datum van 1928. Deze voorraad bestaat bijna geheel uit Platamaïs en de voorraden in de Argentijnsche havens ondergingen nog eenige vermeerdering. Klachten over droogte in Argentinië, waardoor de weiden er slecht voorstonden, leidden tot de gevolgtrekking, dat het Argentijnsche maïsverbruik wel eens belangrijk zou kunnen toenemen. De loop der maïsprijzen aan de Argentijnsche termijnmarkten gaf geen aanwijzing, dat men er ook in Argentinië zoo over dacht, want daar trad een verdere verlaging in, maar Engeland vond op een enkelen dag dezer week toch in de klachten over droogte aanleiding tot een uitbreiding der zaken en eenige verhooging der prijzen, die echter spoedig weder verloren ging. Overal in Europa blijft de omvang van het maïsverbruik teleurstellend, hetgeen trouwens bij den verminderden varkensstapel en de lage prijzen van tarwe en rogge geen verwondering mag wekken. De stoomende voorraad schijnt dan ook wel wat te groot voor de Europeesche behoefte en stoomende Platamaïs was de laatste dagen telkens goedkoop te krijgen dan op latere aflading. Het verschil was echter niet groot en op aflading bleven Europeesche verkoopers steeds beneden de prijzen der verschepers aan de markt. Een kleine verbetering begon in Nederland op 3 Juni in te treden, die ook verband hield met de omstandigheid, dat er in de eerstvolgende dagen geen nieuwe aanvoer te Rotterdam te verwachten viel en tarwe vaster begon te worden. De in Rotterdam nog aanwezige voorraden Zuid-Afrikaansche en Argentijnsche witte maïs zijn in den laatsten tijd naar België verkocht en ook Nederlandsch-Indische maïs wordt tot de sterk gedaalde prijzen in Nederland wat beter door de industrie opgenomen, die in België en Nederland ook Platamaïs van den ouden oogst en de hier aanwezige partijen beschadigde maïs heeft aangekocht. Slecht blijft de vraag naar maïs vooral in Duitschland. Evenals alle graansoorten is op 3 Juni te Chicago ook maïs, na een flauwe week doorgemaakt te hebben, veel vaster geloopt. Er trad een prijsstijging in van ongeveer 4 dollarcent per 56 lbs. en het was gedeeltelijk in verband hiermede, dat ook aan de Argentijnsche termijnmarkten maïs hooger sloot. Buenos Aires en Rosario sloten zelfs 5 centavos per 100 KG. hooger dan op 27 Mei.

Gerst is evenals alle andere graansoorten deze week flauw geweest, al was dan ook op het weder verlaagde prijspeil in Nederland de vraag voor voergerst uit de Vereenigde Staten, vooral op verwijderde levering, lang niet slecht. In spoedige posities is die gerst echter moeilijk te plaatsen en tot zeer lage prijzen, ver beneden Amerikaansche pariteit, zijn in Nederland aangekomen partijen opgeruimd. Tegelijkertijd echter kwamen op verlaging in zomer en herfst wel nieuwe zaken naar Nederland tot stand. Aan het einde der week, toen ook voor gerst de stemming in Canada en de Vereenigde Staten verbeterde, nam die omzet echter af, daar de binnenlandsche handel in Nederland niet bereid bleek om op verwijderde levering hogere

prijzen dan de laagste van het midden der week te betalen. Nu men in Roemenië eindelijk bereid bleek om gerst te verkoopen tot de in West-Europa bedingbare prijzen, nadat daar op het veel hogere prijspeil van eenige maanden geleden de gerst in de hoop op prijsstijging werd vastgehouden, zijn in Roemeensche gerst weder vrij wat zaken gedaan, speciaal naar Duitschland. De nieuwe Roemeensche oogst staat er goed voor. Engeland kocht tot dalende prijzen Perzische gerst. Noord-Afrikaansche gerst vond vrijwel uitsluitend koopers in Frankrijk. Canadeesche en Plata-gerst wekken in de meeste landen weinig belangstelling, doch Duitschland, waar men de voergerst uit de Vereenigde Staten niet koopt, deed daarin wel eenige zaken. Aan de termijnmarkt te Winnipeg is gerst aanvankelijk ongeveer 2 dollarcent per 48 lbs. in prijs gedaald, doch aan het later prijs herstel deed daar ook gerst mee, zoodat op 1 Juni van de prijsverlaging de helft weder werd ingehaald. Na de zeer vaste markt te Chicago van 3 Juni zijn ook voor gerst de Amerikaansche offertes zeer sterk verhoogd.

Haver was overal zeer flauw. Canadeesche haver kwam telkens lager te koop en in Nederland zijn daarin nogal wat zaken gedaan. Ook in Argentinië daalde na de sterke prijsverlaging der vorige week de haverprijs nog verder, hetgeen naar het Europeesche vasteland eenige zaken te weeggebracht. Engeland blijft echter weinig kooplust tonen en rapporteerde in haver eigenlijk slechts inkoop uit Duitschland, dat evenals Polen dagelijks lager offerde. Ook in Nederland had die prijsverlaging nu en dan zaken ten gevolge. Evenals voor de andere graansoorten trad op 1 Juni te Winnipeg en op 3 Juni te Chicago ook voor haver een krachtig herstel in.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten bleven nog steeds zwak gestemd.

In Amerika is het nieuwe Tariff Bill-voorstel thans door de Volksvertegenwoordiging aangenomen, doch zal, na eerst door het Comité voor Financiën onderzocht te zijn geworden, niet eerder dan in September in den Senaat voorkomen, welk lang tijdsverloop teleurstellend en depri-meerend op de markt werkte. Voor ruwsuiker kon de prijs zich dan ook niet handhaven en brokkelde deze af tot 1 25/32 de. c. & fr. New York op basis van Cubasuiker.

De termijnmarkt voor Suiker was de laatste drie dagen der afgelopen week gesloten; de laatste noteringen lagen echter weder een 5-tal punten beneden de opening nl. Juli 1.72; Sept. 1.81; Dec. 1.87; Mrt. 1.94 en Mei 2.01; terwijl voor Spot Centr. het laatst 3.52 genoteerd werd.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 81.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons tegen 46.000 tons in 1928 en de voorraden 687.000 tons tegen 551.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is a. v.:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 18 Mei..	5.090.000	4.023.000	4.493.000
Consumptie	31.892	49.742	54.000
Weekontv. afscheephavens...	75.465	37.601	28.737
Totaal sedert 1 Jan.	3.879.451	2.863.566	3.182.736
Weekexport	111.630	66.127	74.251
Totale export sedert 1 Jan. ...	2.399.611	1.580.232	1.825.691
Voorraad afscheephavens....	1.488.970	1.288.713	1.370.311
Voorraad Binnenland	1.169.527	1.109.692	1.258.264
Werkende fabrieken	8	3	7

F. O. Licht geeft een nieuwe raming van den bietuitzaai in Europa, die echter slechts zeer weinig verschilt met zijne vorige raming. Hoewel de uitzaai in Europa thans geheel achter den rug is, is deze nieuwe raming met 2.625.000 H.A. inclusief Rusland (759.000 H.A.) nog niet als definitief te beschouwen. Het totale areaal 1928/29 be-

droeg 2.639.124 l. ...

Verder meldt Licht, dat de stand van het gewas over het algemeen bevredigend is te noemen, hoewel de werkzaamheden hier en daar nog ten achter zijn.

In Engeland werden nog eenige kleine kwantiteiten Cubasuiker — voornamelijk voor verwijderde afscheepstermijnen — gekocht tot sh. 8/6; Raffinadeurs zijn echter voor de eerste twee maanden voldoende gedekt en de zaken beperken zich tot een minimum.

De termijnmarkt in Londen was lusteloos en de slotnoteringen lagen voor de vroege maanden ¼ d. tot 1½ d. lager dan bij opening, de latere maanden waren echter onveranderd tot ¼ d. beter. De slotnoteringen voor Ruw-suiker waren:

Juni	Sh. 7/9	Dec.	Sh. 8/1½
Aug.	" 7/9	Maart	" 8/4½
Sept.	" 7/9½	Mei	" 8/6½

De zichtbare voorraden waren volgens Czarnikow:

	1929	1928
	Tons	Tons
Duitsland 1/5	985.000	783.000
Tsjecho-Slowakije 1/5	399.000	521.000
Frankrijk 1/5	402.000	350.000
Nederland 1/5	213.000	127.000
België 1/5	160.000	135.000
Polen 1/5	281.000	178.000
Engeland 1/5 geïmport. suiker	218.000	293.000
" 1/5 binnenl. suiker	32.000	23.000
Totaal Europa	2.690.000	2.410.000
V.S. Atlant. havens 27/4	553.000	517.000
Cuba (binnenland) 27/4 (Raming)	1.511.000	1.326.000
Cubaansche Havens 27/4	1.400.000	1.220.000
Totaal	6.154.000	5.473.000

Op Java was de markt voor tweedehands suiker lusteloos gestemd en prijzen waren slechts aan weinig verandering onderhevig.

Hier te lande was de termijnmarkt de afgelopen week kalm. De noteringen brokkelden eenigzins af en sloten als volgt: Aug. f 11.75; Dec. f 12.125; Mrt. 12.50, alles aanbod. De weekomzet bedroeg 2400 tons en het totaal over Mei 13250 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 29 Mei 1929.

Sedert de publicatie van ons rapport een veertien dagen geleden, is de Amerikaansche katoenmarkt vrij vast ge-

weest. Er was een neiging naar iets hogere noteringen juist vóór de Pinkstervacantie, doch de prijs van 10.12 d. voor Mid-American „spot”, was juist dezelfde als de dag van ons laatste bericht. Egyptische katoen bleef vast tot een week geleden toen prijzen daalden en F.G.F. spot 16.90 d. noteerde, een cijfer dat wij sinds begin Februari 1928 niet gezien hebben. Ontvangsten in de havens en de verdeling blijven goeden voortgang vinden en zijn heel wat grooter dan een jaar geleden.

De Amerikaansche garenmarkt is nog niet weer in zijn gewone doen, daar de vacantiédagen in de groote spincentra eerst jl. Maandag eindigden. De vraag naar de grove nummers was gisteren zeer beperkt en terwijl naar medio nummers een goede vraag bestond, waren de geboden prijzen te veel aan den lagen kant, zoodat de omzet slechts gering was. Ringgarens, alsook de fijnere nummers twist en weft, worden weinig verkocht; naar getwijnde garens bestaat weinig vraag, terwijl hier en daar enkele doubleurs flinke verkoopen voor de „Midlands” adviseerden. Naar Egyptische garens bestaat over het algemeen een geringe vraag en verkoopen beperken zich tot kleine hoeveelheden voor prompte levering.

Enkele spinners rapporteeren echter bescheiden verkoopen tot stand te hebben gebracht in fijne inslaggarens, zoolvel voor binnenlandsche weverijen als voor doubleerdoeleinden op het Continent. Men kan echter wel zeggen, dat de vacantiestemming nog min of meer overheerschend is en het een dag of twee langer kan duren voordat de markt weer geheel hersteld is.

Ervaringen van doekverkoopers varieeren aanzienlijk en men kan wel zeggen, dat de markt na de vacantiédagen nog niet tot rust is gekomen. Noteringen zijn voor het grootste gedeelte onveranderd en er gaat heel wat „prytesten” om. Men heeft wel het idee, dat er nieuwe orders geplaatst zullen worden, wanneer het oogenblik geschikt geacht wordt en koopers meer vertrouwen in katoenprijzen toonen. Intusschen blijven de aangevraagde hoeveelheden vrijwel op één hoogte en hoewel de geboden prijzen voor het grootste deel te laag zijn, beloven zij toch wat goeds voor de toekomst.

Liverpoolnoteringen Oost. koers - 14 Mei 28 Mei
 15 Mei 29 Mei T.T. op Br.-Indië 1/5½ 1/5½
 F.G.F. Sakellaridis 17,85 17,05 T.T. op Hongkong 1/11½ 1/11
 G.F. No. 1 Oomra 6,30 6,40 T.T. op Shanghai 2/5¼ 2/4¼

KOFFIE.

Ook ditmaal kwam in de markt niet veel verandering. De stemming bleef kalm bij iets verlaagde aanbiedingen van Brazilië, zoolvel als van Nederlandsch-Indië. Ook voor de verschillende Centraal-Amerikaansche soorten, waarvan de prijzen in de laatste weken ook waren teruggelopen, was de markt niet geanimeerd.

STATISTISCH OVERZICHT

Jaargemidd.	TARWE Hard Winter No. 2 loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No. 2) loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer. No. 2) loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s.g. per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73,-	100,0	62,1/6	100,0
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	17,90	165,74	1,89	112,5	86/6	118,5	58,1/-	93,5
1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35 ⁵	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55,7/6	89,2
Januari	15,22 ⁵	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54,1/6	88,3
Februari	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55,17/-	89,9
Maart	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55,2/6	88,8
April	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54,14/-	88,1
Mei	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54,2/6	87,2
Juni	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53,19/-	86,9
Juli	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55,5/6	89,0
Augustus	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54,13/-	88,0
September	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55,5/-	89,0
October	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59,1/-	95,1
November	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60,2/-	96,8
December	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62,-/-	99,9
Januari 1928	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65/-	89,0	61,12/-	99,2
Februari	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61,3/6	98,6
Maart	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61,14/6	99,4
April	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62,15/-	101,1
Mei	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63,17/-	102,9
Juni	14,25	82,8	13,07 ⁵	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62,18/-	101,3
Juli	12,00	69,8	12,62 ⁵	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62,10/6	100,7
Augustus	11,65	67,7	11,57 ⁵	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63,8/-	102,1
September	12,27 ⁵	71,4	12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	65,12/-	105,7
October	12,32 ⁵	71,7	12,07 ⁵	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	386,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	67,18/-	109,4
November	12,30	71,5	11,90	91,0	220,25	95,1	180,50	76,3	373,75	80,8	10,10	93,5	1,18	70,2	66/-	90,4	67,18/-	109,4
December	12,35	71,8	12,20	93,3	231,50	100,0	194,25	82,3	365,00	78,9	10,10	93,5	1,16	69,0	66/-	90,4	70,3/-	113,0
Januari 1929	12,72 ⁵	74,0	12,65	96,7	236,00	101,9	194,75	82,5	357,25	77,2	12,90	119,4	1,11	66,1	66/6	91,1	78,-/6	125,7
Februari	12,65	73,5	12,62 ⁵	96,6	233,00	100,6	191,75	81,3	359,00	77,6	12,00	111,1	1,11	66,1	67/-	91,8	89,8/-	144,0
Maart	12,12 ⁵	70,5	11,62 ⁵	88,9	218,00	94,1	185,25	78,5	373,25	80,7	11,05	102,3	1,11	66,1	68/-	93,2	82,17/6	133,5
April	11,12 ⁵	64,1	10,57 ⁵	80,9	198,25	85,6	177,50	75,2	363,50	78,6	11,15	103,3	1,16	69,0	69/6	95,2	75,4/6	121,2
Mei	10,20	59,3	9,75	74,6	194,00	83,8	166,00	70,3	350,00	75,7	11,25	104,2	1,30	77,4	70/-	95,9	73,5/-	118,0

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering van Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

Aan de termijnmarkt zakten de noteringen sedert het slot van het vorig overzicht, onder den invloed van de houding der productielanden en in navolging van de markt te New-York, ¼ à ⅞ ct. in.

De loco-markt was ook deze week vrij stil. De officiële notering van Superior Santos, die reeds sedert geruimen tijd op 65 ct. per ½ KG. had gestaan, werd verlaagd op 63 ct., welk cijfer meer in overeenstemming is met de waarde van het oogenblik. Robusta bleef onveranderd 54 ct.

Berichten, in de laatste dagen per post uit Brazilië ontvangen, herhalen, dat de temperatuur en het weder in den Staat Sao Paulo tot nu toe over het algemeen genomen zeer gunstig zijn geweest voor de ontwikkeling van den oogst 1930/31. De sterke regens, die in het begin van het jaar zijn gevallen, werden gevolgd door een tijdperk van zeer mooi weer. Weliswaar was in het begin dezer maand een verkoeling ingetreden, doch invloed op den stand der boomen kan daarvan niet worden verwacht. Ook voor den oogst 1929/30, die op 1 Juli a.s. aanvangt, was dit weder buitengewoon gunstig en men spreekt naar aanleiding daarvan de verwachting uit, dat een belangrijk gedeelte van dien oogst zal blijken van een voor het verbruik zeer geschikte kwaliteit te zijn. Van dezelfde zijde werd een raming ontvangen van den Rio-oogst 1929/30. groot 3.750.000 balen.

De dagelijksche aanvoeren uit het binnenland naar de haven van Rio zijn voor de eerste helft dezer maand vastgesteld op 6515 balen tegen 8678 balen in de tweede helft van de maand Mei.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 99/- à 101/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 102/- à 103/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 74/- à 75/.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juni-verscheping, 37¼ ct.; Palembang Robusta, Juli-verscheping, 37¼ ct.; Benkoelen Robusta, Juni-verscheping, 38½ ct.; Mandheling Robusta, Juni-verscheping, 42 ct., alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
3 Juni	\$ 14,48	\$ 13,95	\$ 13,61	\$ 13,30
27 Mei	„ 14,66	„ 14,10	„ 13,75	„ 13,44
21 „	„ 14,23	„ 13,86	„ 13,55	„ —
13 „	„ 14,20	„ 13,89	„ 13,58	„ —

Rotterdam, 4 Juni 1929.

THEE.

De theemarkt verkeerde in een onzekere en meerendeels flauwere stemming.

Deze kwam te Amsterdam tot uitdrukking in de veiling van 30 Mei, waarvan de prijzen voor de meeste sorteringen 1—4 cts. lager waren.

Er werden ca. 14.000 kisten geveild. De middenprijs, die door de dure en het minst aan prijsdaling onderhevige theeën, gewoonlijk een ietwat getemperd beeld geeft, wanneer het algemeen prijsniveau dalende is, bedroeg 73 cts. per ½ KG. in entrepôt, hetgeen 1¼ cts. lager is dan die der vorige veiling.

De e.v. Amsterdamsche veiling is bepaald op 13 Juni a.s. Te Londen daalden de prijzen voor Indische soorten ½ tot 1 d., hetgeen ook met Ceylon-thee het geval was, die in groote hoeveelheid van veelal mindere kwaliteit werd aangeboden.

De vooruitzichten voor de naaste toekomst zijn weinig hoopgevend. Groot aanbod van middelmatige en ordinaire thee, waarnaar beperkte vraag is, drukt de markt. Daarentegen zijn koopers ook nu nog bereid voor goede thee behoorlijke prijzen aan te leggen.

De voorraad Ned.-Indische thee te Amsterdam bedroeg op ulto. Mei 93.291 kisten tegen 93.379 kisten op ulto. April.

De afleveringen hebben den aanvoer in Mei dus met een kleinigheid overtroffen.

Noordelijk Britsch-Indië verscheepte in April 3.6 miljoen lbs. tegen 2.4 miljoen in het vorige jaar.

De uitvoeren uit Ceylon beliepen in de eerste 4 maanden 81 miljoen lbs. (vorige jaar 77.4 miljoen).

Amsterdam, 3 Juni 1929.

COPRA.

De markt, aanvankelijk zeer flauw, werd in het midden der week vaster, doordat door betere vraag de prijzen plotseling sterk stegen. Zaterdag jl. waren de prijzen echter weer gemakkelijker, en aan het slot was Ned.-Ind. fms. Copra, afscheep Mei, Juni, Juli en Augustus te koop tot f 24¼/16.

IJZER.

Na de prijsverhoogen, waarvan veertien dagen geleden in dit overzicht gewag werd gemaakt, is ruwijzer, zoolvel voor den export als op de binnenlandsche markten van België en Frankrijk, buitengewoon vast gebleven. gering aanbod en vaste prijzen zijn de algemeene kenmerken van de Clevelandmarkt, waar het tekort aan ijzer — thans

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾)

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ½ KG.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913=100 tot 1925=100		Indexcijfer van The Economist, herleid 1927=100 tot 1925=100	
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100,0	%	100,0	%
261.17/-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0		100,0	
290.17/6	111,1	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	93,2		92,9	
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5		88,9	
309.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,12 ⁶	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2		89,9	
312.15/6	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,62 ⁵	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9		89,2	
304.11/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3		83,7	
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5		90,4	
296.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,37 ⁵	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1		89,6	
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,62 ⁵	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4		92,2	
292.-/6	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	—	—	96,1		90,2	
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,87 ⁵	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8		89,1	
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,87 ⁵	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8		88,6	
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4		88,9	
266.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,87 ⁵	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4		88,2	
255.11/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,37 ⁵	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7		87,9	
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8		87,9	
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,87 ⁵	90,0	47	76,6	79	93,5	98,1		89,2	
234.61/-	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-/9,375	26,3	16,87 ⁵	90,0	47	76,6	74,25	87,9	98,7		90,5	
230.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-/9	25,3	16,62 ⁵	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1		91,2	
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-/9,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	75,25	86,7	98,7		89,8	
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-/9,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	98,5		88,2	
211.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-/9,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9		86,6	
214.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-/8,5	23,9	15,87 ⁵	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1	93,5		85,4	
221.19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-/8,8	24,7	14,62 ⁵	78,0	53	86,4	73	86,4	94,2		85,1	
232.10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-/8,625	24,2	14,00	74,7	53	86,4	75,75	89,6	95,5		85,1	
228.8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	23,00	94,9	-/8,5	23,9	13,92 ⁵	74,3	51,75	84,3	76,5	90,5	95,5		84,8	
222.7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	85,0	28,75	97,3	-/9,875	27,9	13,77 ⁵	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4	94,2		81,6	
222.11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	80,5	27,75	94,1	1/-	33,7	13,37 ⁵	71,3	54	89,0	71,25	87,9	94,2		85,4	
221.0/6	84,4	21,25	91,4	44,00	80,0	27,50	93,2	1/0,125	34,0	13,50	72,0	54	88,0	72,75	86,1	91,8		85,9	
207.5/6	79,2	20,45	88,0	43,25	78,6	27,25	92,4	-/10,5	29,5	13,37 ⁵	71,3	54	88,0	74,25	87,9	92,9		83,9	
197.5/6	75,3	19,40	83,4	41,50	75,5	26,25	89,0	-/10,875	37,5	12,25	65,3	54	88,0	73,50	87,0				
197.15/-	75,5							-/10,9375	30,7	11,75	62,7	54	88,0						

de huidige officiële noteringswijze (Jan. 1928). ²⁾ = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteringswijze (Jan. 1928). ⁴⁾ Jaar- en maandgemiddelden afgerond op ¼ pence.

ten gevolge van de ertsschaarschte — steeds nijpender wordt.

Op de staalmarkt heerscht een optimistische stemming.

STEENKOLEN.

Sinds ons laatste rapport heeft zich de vastheid op de verschillende kolenmarkten nog meer geaccentueerd. Ook in Wales, waar de markt eenige teekenen van afbrokkeling vertoonde, is nieuwe vraag ingetreden. In Durham zijn gewone ongezeefde stoomkolen en cokeskolen opgelopen tot 16/6 en 17/- per ton f.o.b.

In Westfalen groote vraag met sterk aan den dag tredend gebrek aan ongezeefde kolen.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 11.—
Durham Ongezeefde	„ 12.25
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 14.—
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	„ 10.75
Yorkshire gewasschen Doubles	„ 12.—
Westfaalsche Vefförder	„ 13.—
„ Vlamstukken I	„ 14.—
„ Smeenootjes	„ 13.50
„ Gasvlamförder	„ 12.75
„ Gietcokes	„ 17.—
Hollandsche Eierbriketten	„ 14.50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunker kolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.25.

Markt prijshoudend.

4 Juni 1929.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Deze markt bleef niet alleen teleurstellend, doch er was nog zelfs minder vraag dan verleden week zoowel naar het Continent als naar de Middellandsche Zee. Niettegenstaande de enorme voorraden in de graanelevators aan de St. Lawrence, heeft de graanmarkt tot dusver geen enkel teeken van uitbreiding gegeven.

Montreal. Nadat bevrachters \$ 0.12½ hadden ingewilligd voor eind Mei/begin Juni verscheping naar Antwerpen of Rotterdam, konden zij sindsdien erin slagen Juli tonnage naar dezelfde havens te bevrachten tegen \$ 0.12 en eenige Augustus booten tegen \$ 0.11½. Naar een Fransche Atlantische haven werd een handige boot per midden Juni genomen tegen \$ 0.13½, terwijl een kleine lading gerst naar Bremen per Juni/Juli werd afgesloten tegen \$ 0.13½. Naar bepaalde havens in de Middellandsche Zee werd \$ 0.16 betaald per begin Juni en \$ 0.16½ voor begin Juli, terwijl naar Griekenland Juni ladingen tegen 4/3 en aflopend tot 3/10½ per qtr. zwaar graan werden gedaan.

Van de *Northern Range* wordt slechts \$ 0.10 genoteerd voor Juni naar Antwerpen of Rotterdam, oogenschijnlijk is van daar voldoende lijnruimte beschikbaar.

Van de *Gulf* valt een kleine opleving te constataren, een groote Juli boot is genomen tegen 3/6 per qtr. naar het Ver. Koninkrijk met de optie Antwerpen of Rotterdam tegen \$ 0.15 en Bremen of Hamburg tegen \$ 0.15½. Dit kan herhaald worden.

De *Noord-Pacific* bleef lusteloos, voor promptte verscheping waren geen definitieve orders aan de markt. Voor het nieuwe seizoen blijven bevrachters bereid tonnage op te nemen voor Nov./Januari op basis van 29/- van Vancouver naar U.K./Continent, doch trekt dit tot dusver de reeders nog niet aan. Een 8200 tons S/S werd afgesloten voor stukgoed naar U.K./Continent per Juli tegen 25/- vrij in en uit.

Graan van La Plata. In het begin van de week waren de vrachten vast, doch daarna viel een scherpe daling te constataren. Voor handige Juni booten is van de bovenrivier naar U.K./Continent nog slechts 24/- te verkrijgen en voor Juli 23/-. Santa Fé/U.K./Continent is gedaan tegen 26/- met begin Juni cancelling en tegen 25/- voor 20 Juni/20 Juli. Een 6300 tonner werd bevracht van de Boven Rivier naar Antwerpen of Rotterdam per Juni tegen 22/6 en een 7000 tonner naar Antwerpen direct voor Juni/Juli tegen 21/6; terwijl een 6600 tonner per Juni gesloten werd van de Bovenrivier naar Valencia tegen 24/6. Bahia-Blanca was vrij levendig, groote Juni booten zijn genomen naar Antwerpen of Rotterdam tegen 21/-, Bordeaux 22/- en Antwerpen of Rotterdam per Juli tegen 20/-. Laatstgenoemd cijfer werd ook betaald voor een 10.000 tonner naar Antwerpen of Rotterdam per 15 Juli/15 Augustus.

Suiker van West-Indië. De vraag is nog altijd gering. Van Cuba werd een 5500 tonner per tweede helft Juni afgesloten naar U.K./Cont. tegen 18/3 met de optie Marseille 19/9 en verschillende booten van 6/6800 ton voor Juni en Juni/Juli naar U.K./Cont. per tweede helft Juni het laagste cijfer van de week nl. 17/6 met de optie Marseille 19/-.

Salpeter. De voornaamste bevrachters bleven nog steeds uit de markt, afsluitingen bleven derhalve geheel beperkt tot het boeken van lijnbootruimte tegen goedkope vrachten. Juni partijen werden naar Continentale havens incl. Frankrijk tegen 17/- afgesloten, terwijl een contract voor maandelijksche partijen van 2000 ton voor Juni/December naar Antwerpen/Rotterdam/Hamburg werd gesloten tegen 21/-. Een lijnboot van 6200 ton 10 pCt. werd bevracht voor een volle lading, 10/30 Juni, naar Havre/Hamburg range tegen 20/-, optie Zuid-Frankrijk 21/-, en Noord-Spanje 22/-. Naar de Ver. Staten is weinig definitieve vraag, het vrachtcijfer is onveranderd circa \$ 4.50 naar Boston/Galveston range voor Juli/Augustus laden. Een handig bootje van 2300/2400 ton per 2e helft Juni werd naar Mauritius bevracht, verondersteld wordt tegen een vracht liggende tusschen 41/3 en 45/-.

Burma. Er was slechts één definitieve order aan de markt voor een Juni/Juli boot naar Antwerpen/Hamburg range, waarvoor bevrachters niet meer dan 20/- in uitzicht stellen, zeer vermoedelijk zullen zij er wel in slagen tegen dit cijfer af te sluiten.

Donau en Zwarte Zee. Van den Donau is niets te doen. Ook van de Zwarte Zee is het zeer rustig, alhoewel graan-tonnage voor Juni nog geplaatst kan worden tegen 13/-, basis Continent.

Middellandsche Zee. Deze markt was rustig doch de vrachtcijfers bleven onveranderd. Ertsladingen werden gesloten van Bizerta naar Middlesboro tegen 7/3, Hornillo Baai/Rotterdam 6/-, Carthagen/IJmuiden 6/3. Verschillende ladingen werden afgesloten van Huelva naar Rotterdam tegen 6/6 en 6/4½, naar Plymouth 10/6 en naar Reime of Gent 6/6.

Posfaat. De volgende afsluitingen kwamen tot stand: Sfax/Vlaardingen 6/7½, Sfax/Nantes 6/3 en Sfax/Garston 9/9.

Van Noord-Spanje was iets meer te doen, afgesloten werd: Bilbao/Rotterdam 6/-, Bilbao/Newport 6/7½ en 6/9, Vivero/Rotterdam 5/9, Salta Caballo/Glasgow 7/-, Decido/Port Talbot 6/6.

Kolen van U.K. Het aantal afsluitingen is niet bijzonder groot, doch een merkbare vrachtverhooging heeft plaats gevonden in de richting van Zuid-Amerika. Van Wales naar Buenos Aires is tot 12/9 betaald en naar Rio voor een prompte boot 13/9. Middellandsche Zee vrachten waren onregelmatig en het ziet er naar uit, dat deze iets gemakkelijker zullen worden. Afgesloten werd: van Wales naar Rouaan 4/6, Lissabon 9/3, Gibraltar 8/9, Barcelona 12/6, West-Italië 10/-, Malta 10/6, Constantinopel 13/10½, Port-Said 12/1½, Alexandrië 13/-, Pernambuco 13/-, Rio 13/9 en Buenos Aires 12/9. En van de Oostkust: Sundsvall 6/-, Hamburg 4/3, Rouaan 4/4½, Bordeaux 6/3, Oran 9/9, Nice 10/6, Savona 10/3, Piraeus 13/6, Port-Said 13/- en Adelaide of Melbourne 30/-.

RIJNVAART.

Week van 26 Mei t/m. 1 Juni 1929.

De aanvoeren van zeezijde werden levendiger. De scheepsruimte bleef bij tamelijk veel vraag, de geheele week beperkt. Er was veel vraag naar erts, hoofdzakelijk naar Grimberg en Dortmund. Voor erts naar de Ruhrhavens betaalde men in het begin der week f 0.60—0.70 met resp. 4 en 8 losdagen. Deze vracht liep op tot resp. f 0.75—0.85 per last. Naar Grimberg betaalde men 10 cts. per last meer. Naar Dortmund werd de vracht gemiddeld genoteerd op basis van f 1.10 à f 1.15 en f 1.20 à f 1.25 per last met resp. 3 en 6 losdagen. Naar den Bovenrijn was eveneens tamelijk veel vraag. De vracht voor ruwe producten varieerde tusschen f 1.30 en f 1.50 per last met verkorten lostijd naar Mannheim. Ook werd in daghuur geharтерd op basis van 3 cts. per ton/dag. Het sleeploon werd genoteerd volgens het 35 cts. tarief. De waterstand was langzaam wassend. Naar den Bovenrijn werd op 2.20 à 2.30 M. en naar de Ruhrhavens op maximum 2.80 M. afgeladen.

In de Ruhrhavens namen de verschepingen van kolen toe, terwijl de beschikbare scheepsruimte afnam. Hierdoor werd de stemming vaster en bedroeg de vracht voor exportkolen naar Rotterdam in het laatst der week Mk. 1.—; inclusief sleepen.